

KULISKĀ SORTĀ

IRU POEMA

RABINDRANATH TAGORE

Euskeratzallea: AITA ONAINDIA, Karmeldarra

EDITORIAL ITXĀROPENĀ

KULISKA SORTA

53'garren zenbakia

IRU POEMA

- 1) Illargi barria
- 2) Baratze-zaiña
- 3) Liriku eskintza

EGILLEA:

RABINDRANATH TAGORE

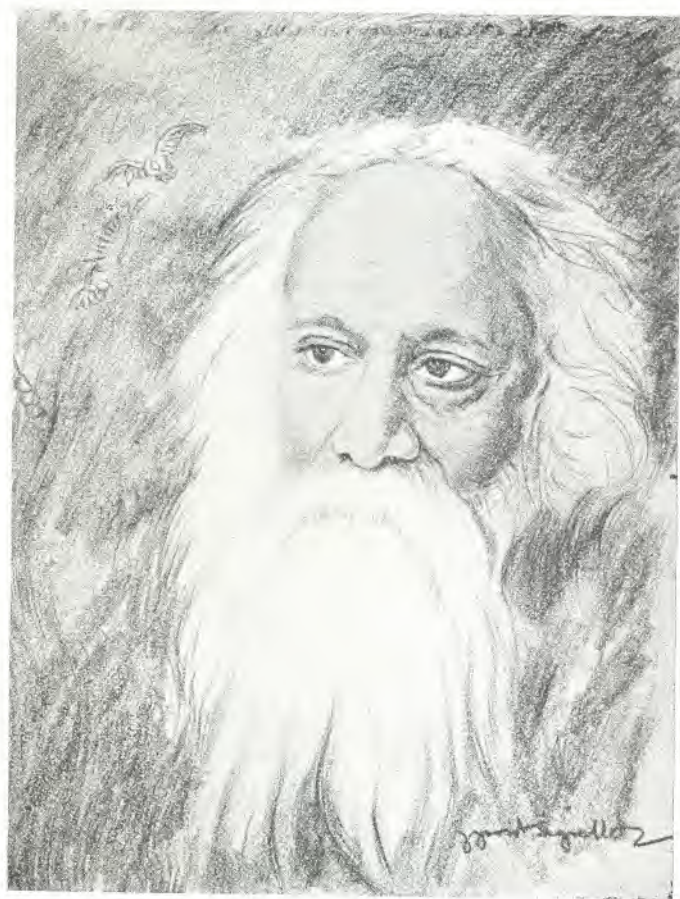
EUSKERATZALLEA:

AITA ONAINDIA, *Karmeldarra*

Itzaropena Argitaldaria

ZARAUTZ'EN

1963

RABINDRANATH TAGORE

RABINDRANATH

TAGORÉ

*Urte bi dirala izan dogu inditar olerkari garai onen jaiotzetiko eun urteburua: 1861¹garre-
nean, jaio zan Kalkuta'n. Eta gertaera au al gi-
ñoan ospatzeko, euskaldunoi be —aren eta gure
izakerea ideko ei dira— ondo letorkigu zerbait egi-
tera; utsune ori betetearren edo, ona iru poema
euskerara biurtuta, aren onenetatik aukeratuak
nunbait.*

*Bengala'ko erroialdi aundiki bateko seme,
umetatik gogarte ta otoitz zale agerturik, olango
bakardade nai bizia nabari izan eban bere barre-
nean.*

*Izatez zendun, gaiñera, olerkari ta gaztetan asi
zan itz-neurtuak osotzen. Ez eban izan, alan be,
bide ortatik nok lagundu. Inglaterra'ra bialdu
eben gurasoak lege-ikastera; Tagoré gaztea, bai-
ña, ez egoan egokion lekuan, eta lege-ikasteari mu-
zin egiñik, etxe zokora biurtu zan. Emen ekin eu-
tson barriro be olerkigintzari, ta izen ospetsua-
ren jabe egin zan epe laburrez. Olerki samurrak
egin ebazan, garbi ta goxo, artzain-kanta ta mai-*

*te-leloak. Bai ta India, bere aberria jasorik, kan-
tu errikoi sutsuak be. Ogei ta amabost urte euka-
zala, il yakon emaztea, eta andik urte bira—1904'
garrenean— alaba bakarra. Arrezkero, guztiz
jainkotiar eta jakintzazko dogu aren olerkia. Bai
ta suarra ta leguna be, gogo-barne- barnean
so^r tua, zoritxarrak eragiña.*

*Olerki, ipuin, antzerki, esaera ta abar, R. Ta-
gore'k asko idatzi eban. Azal ta mamin, goi ta
bee, idurikizun eta esan, bere kera apartekoz jan
ditu. Guztietan ederren eta ospatsuen, oste-
ra, gaur eskintzen dautz uguzan irurok: Illargi ba-
rria (Sisu), Baratze-zaiña (Kshanika-Kalpana) ta
Liriku-eskintza (Gitanjali). Liburu oneik, beste
batzuen artean, R. Togare'k berak itzuli ebazan
bengaleratik inglesera, ta gaur mundu osoko iz-
kuntzetan zabal dabiltzanak dozuz. India'n ez dau
idekorik, eta Ingalterra'n bertan be gitxi baiño ez
dira a gaintzekorik. Egiazko barritzaille dogu, piz-
kunde barn baten buru; beronen poema asko ta
asko erri kanta biurtu dira.*

*Illargi barria. Iretargiak bere uneak ditu, ar-
gitu ta itzali, jagi ta etzan. Olangoxe aldakuntzak
izan oi ditu umetxoak be. Pozaren geznari da aur-
txoa. Zelako esaera sotillez eta zein jori dirausku-
zan ainbat ume-gauza!*

*Bere izen jatorra bengaleraz Sisu (ume) dozu.
Noiz idatzi ete eban? 1904'an alaba bakarra il ya-
konean, Almora'ra (Himalaya'ra) baztartu ta an-
txe borobildu eban idazti lilluragarri au. Biotza*

odol-jario, bizitza eroan eziñeraiño nunbait, ume-tako gomutaz gozatzen ei eban barren zauritua. Orrelaxe diñosku berberak. Ez da sekula idatziz ume-gogoetaz, ain samur ta sarkor.

Baratze-zaiña. Olerkitxo bizi biziak, errez egi-ñak, zirikada ta zimikoz gainezka, jostariak. Iza-diari soka biribilduak dira geienak, inguruko mundu bizia bait-dabe iturri berezi; bai ta berari atsegin ta eder yakon mate-gaia be. Irakurriz jauzi dagigu olerki batetik bestera, ardi gosetiak larra gurian andik ona zapart dagian letxe.

Liriku-eskintza. Guztiz 103 poema ditu. Oso barrenkoia, mistiku loraz ornidua: zorientsu da gogoa Jainkoaren aldamenean; ortarako onoinenak sortarazo bear barne-mruiiean, A ta Aren iza-kiak maite izanik. Idazteunen antzeko liburua, lau alderdietatik poz-atsegin betea dariona.

Gai arria dauala ? —Euri, aize, ibai, zelai, txori, bidazti galdu, lora edegi ta zimel... onexek dituzu liburuak darabiltzan gaiak oro. Alan be, olerkari yaioak ederto nasi ta irabiatu dauskuz mataza atsegingarrian, eta ez damoskue gai arrunt eta esku-arteko orreik ezertariko ots bardin gogaikarririk. Eta auxe dozu, esan dogunez, sartal-dean batez be, osperik zoliena Tagore'ri ekarri dautsona.

R. Tagore'ren bururakizunak txito kristau-ak dozuz, erlejiñoz indutar izan arren. Asko ikasi eban antza Sartaldean ibiliz ta Liburu Santuak irakurriz. Beretzat izaki maitekor da Jainkoa, gi-

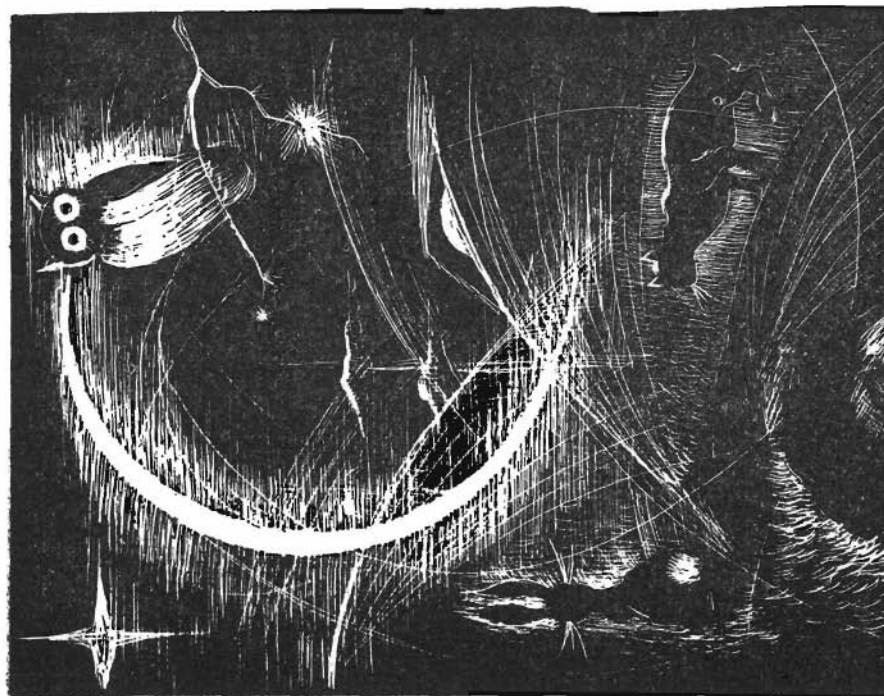
zonaren billa beti. Gogo-aldaketa, asarre, ezkortasun ta indutarren liburuetan aurkitzen diran gaiñerako uste ta siñiskairik asko aitatu be ez dauskuz egiten.

Ainbat itzaldi ta alkar-autu emon eragin eutsoezan munduan zear. Baiña aomenaren erpiñeraiño eldu zan, 1913'garren urtean, Nobel-saria, munduan danik eta elerti-sari garaiena eskuratu ebanean.

Gandhi'ren adiskide miña genduan. "India'ren jagole aundi", arek iñotsonez. 1941'ko dagonillaren 7' an il zan.

Euskeratzailleak

I RU POEMA

I LLARGI BARRIA

Z

SUKALDEA

Astiro niñoian ni solo bidexka zear, eguzki jau-
siak zeken antzera, bere azken-urreea gordetzean,
an zeru-ertz urdin urrutian. Unetik unera baltza-
go zan itzalean murgilduz joian argia, ta lur alar-
guna —labore batzea egiña zan— ixilik zetzan.

Bertatik, illuna ikusgaitz igaroten eban abots
zolia entzun zan goietan, eresi-aria dingiliz itxi-
rik ordu ixiltsu aretan. Alan be, sukaldea an egoan
zain aurki, zelai legorraren amaian, kañabera sail
ostean, albo ta areka bigunen zainpean, kokot-on-
do ta aran eze baltzez inguratuta.

Oin-ixil geratu nintzan pixkaten, izarren ar-
gitara. Zabal egoan lur sakona nire begi aurrean,
konta ezin ala sukalde besarkaturik, seaska ta o-
gez, ama-biotzez ta argi irazekiz, bizi-indar gazte
ta alaitsuz gainezka, gizarterako zenbat dan ez da-
kigun alaitasunez noski,

2

ONDARTZETAN

Mundu guztiko ondartzetan batzen dira umeak. Muga bako zero zabala baretsu agiri da euren buru gain ; ura, ostera, pairu bageko ta urduri, inguruan dabil nastu samar. Lurralde guztietako ondartzetan batzen dira umeak, zarataka ta dantzari.

Ondarrezko etxetxoak egiten dabez batzuk, magurio-koskoz jolasketan daragoioe beste batzuk. Arein ontzia orri legor bat, ta itxas zabal sakonera jaurtzen dabe, irribarretsu. Aurtxoak mundu guztiko ondartzetan jolastu oi dira.

Ez dakie igeri, ez sarea atondu ta edatzen. Txirla-arrantzalea urperatu oi da ta saleroslaria bere ontzian ur-gaiñez ibilli; umetxoak, bitartean, arri-koskorak billatu ta eskuratzen dabez, ta gero bota, oso urrutira. Ez dabe ondasun ezkuturik billatzen, ez dakie sarerik edatzen, zabaltzen.

Itxasoa kurkuillotu ba'dadi oi u-algaraz, ondar irribartsua dizdizka jarten da, erdi-laru. Olatu eriozkiñak, zentzun bako leloak kanta oi dautsiez umeai, amak kuma kulunka-kuluna bai'lerabil. Itxasoa umeakaz jolaska, ta ondarraren ezpan-irri larua dizdizka.

Lurralde guztietako ondartzetan batzen dira umeak. Ekaitza ara ona dabil biderik ez dauan zero zear, ontziak be zador bageko itxasoan on-

datzen dira, azke dabil eriotza, ta alan be umeak jolasean diardue.

Mundu guztiko ondartzetan batzen dira, jai andia egiñez, ume guztiak.

3

ITURRIA

Bai al daki iñok nundik datorren umearen begietan txiribiri antzera dabillen boa ? —Bai, diñoe-nez, maitagarrien baserrian bizi ei da: lore-baratz bateko itzalpean, ipurtargiz erdizka bakarrik argituta, zoragarritzko lili-pinpin bi dagoz dingilizka : loa andik bide dator, aurtxoaren begietan mun gozoa ezartera.

Bai al daki iñok nun jaio zan ume loak artu-aren ezpanetan egazka dabillen irri-barre eztia ? —Bai. Esan oi danez, udazken intzez garbiko goiz amesti batean, illargi barriaren erraiñu jantzirik, sor-erazo eban, nunbait, ume lokartuaren ezpanetan egazka dabillen irriño eztia.

Bai al daki norbaitek nun egon zan gordeta, orrenbeste urtez, umetxoaren aragitxoetan loratzen dan barri-samur gozo biguna ? — Bai. Beraren amak, neskato zala, maitasunezko misteri leun ixillez igurtzi oi eban biotza, umetxoaren aragitxoetan loratu dan barri-samur gozo biguna, nunbait.

ORRELA DOZU UMEA

Oraintxe berton, umeak nai ba'leu, egaz egin-go leuke zerura. Baiña zer-edo-zergaitik ez doa egazka. Atsegin yako nunbait amatxoren bular gainean burua etzatea ! Eta gero, adi-adi yagoko eten barik !

Itz zoragarri asko dakiz umeak ; mundu onetan alan be, gitxi baiño eztira arek diñoana ulertzen dabenak. Baiña zerbait-gaitik ez dau berba egin nai. Bere amaren itzak ikasi, ez dau besterik gura. Or zergaitik jartzen dauan ain betarte ez-tia !

Urre-meta bat ta txirlarri asko ebazan ume-txoak; alan eta guzti be, txiro ta ezeuki agertu zan mundu onetan. Baiña ba-eban zerbait era ortan agertzeko. Eskale billois antzera, oso aul agertu nai antza, amari aren leia ta ardura bizien diru-zakua eskatzeko edo !

Txit jara ta korapilla bakoa zan umea itargi barriaren eskualdean. Baiña zer-edo-zergaitik itxi eban bere askatasuna. Bai, arek ba-daki ondo be amaren biotz-zokoan daukan poztasun muga-eza, ta askatasuna baiño bigunago da, daukan altzo samur eta besarte estu maitatia !

Poztasunezko aroan bizi zan, ta ez ekian negar egitea zer zanik. Baiña zer-edo-zergaitik auke-ratu ebazan malkoak. Izan be, ama arduraz be-

tearen biotza irri-barreka irabazten ba'eban, edozein kezka aitik ixurten dituan negar-tantak erruki ta maitez lotzen dabe aren izatea.

5

ERRONDA IKUS-EZIÑA

Ai !, nok jantzi dautzu, ene seme, soiñekotxo margoz ? Nok jarri dautsa zure gorpuztxoari jantzi gorrizka ori ? Gaur goizean, ziburu-ziburuka larriñera urten zara, jolasketara. Baiña, esan eizazu, nok jantzi dautzu soiñeko ori margoz, kolorez ?

Esan, arren, ene biotz-lorea, zek daragizu barre ? Poz eztitan daukazu ama, atarian geldi. Eskuak ikutzen dautzuz, ta aren apaingarriak ots dague bulunba antzera, ta zuk, ene artzaintxo, dantzan diarduzu banbu-zotza eskuan. Baiña zek daragizu barre, ene biotz-lorea ?

Eskale bai'zintzaz, zer nai dozu orrela dingilizka, esku biakaz amari lepotik oratuta ? Oi biotz txiki artaga ! , zeruari mundua ebatsi, ostu nai ete dautsazu, sagar-ale bai'litzan, eta gero zeure esku barru larrosazkoan ipiñi ? Ai, eskaletxo ! , zer da, esan, eskatzen daustazuna ?

Pozez gainezka, aizeak ba-daroaz zure orkatil estunetako kanpai txikien txintxin-ots gozoak. Barrez daukazu eguzkia, zu orrela jantzirik ikusita. Zerua zaindari dozu amaren besoetan lo zagozan bitartean : eta goiza beatz gainean dator-

kizu kuma ondora, begi ertzetan mun ezta ezar-tera. Aize poz-argiak ba-daroaz zure orkatil estu-netako kanpai txikien txintxin-ots gozoak.

Ames sorgiñen amandrea be or dator egun-sentian, zeru zear, zureganaiño egazka. Mundu amaren biotz min guztia zurekin dozu, zure amaren biotzean. Zure leio azpian txirula joten dau izarren kantariak. Eta ames sorgifien amandrea or dator egun-sentian, zeru zear, zureganaiño egazka.

6

LO-LAPURRA

—Ia, nun da ori, umetxoari begietako boa os-tu dautson ori ? Neuk astinduko dot !

Ama, txanbilla eskuratu ta gerrian ezarririk, auzora joan zan uretan. Eguerdia ortxe-ortxe zan. Umeak nekatuta egozan jolasean, paitak barriz ixilik ur-zingiran. Artzaintxoa lo egoan pikoaren itzalpean. Men ta begi-zoli agiri zan zigoña, ii-sail ertzean, luze etsita antza... Eta lo-lapurra eldu zan, eta umetxoaren begietatik boa artu ta joan zan egazka. Ama itzuli zanean, lau-oinka aurkitu eban umea lo-gela erdian.

—Ia, nun da ori, nire umetxoaren begietako boa lapurtu dauan ori ? Neuk astinduko dot !

Nun gorde da maltzur alako ori ? Oratuko dautsot eta sokaz lotu. An leza illuntsu aretan, arrikote urduri artean, errekatxoak txipli-txapla da-

gian lekuan egon bear dam Bakul-oianeko gerizpe lo-erazlean billatuko dot, bai, uso-kumeak urruma gozoz dagozan txokoan, sorgiñen zintzarriak txintxin dagien gau izartu bake sakonean. Begi-zizta bat jaurtiko dot, bein gaututakoan, banbu-ibarreko ixiltasun antsiz betera, ots, ipurtargiak argi-itxaso diran lekura. Ta bidean iñor aurkitzen baldin ba'dot, galde egingo dautsot: Bai al daki iñok lo-lapurra nun gordeten dan ?

—Ia, nun da ori, umearen begietatik boa artzen dauan ori ? Neuk astinduko dot !

Nun, nun dago ? Aurkituko ba'neu aurkitu, erakutsiko neuskio nik zelangoa izan ; bai orixe ! Aren gordelekuko arria jasoko neuke, ta gero, an osturik daukan lo guztia artu ta etxera eroango neuke oso-osorik. Lapurra, ostera, txit gogor lotuko neuke ego bietatik, eta ondoren ibai ertzean laga : dabillega antxe kañaberaz arrainketan, lili, zume ta ii artean...

Ta gabaz, azoka itxi ta aurtxoak amaren magalean legokezanean, gau-txoriak ara joango litzakioz ta belarrietara burlaz ulu : Tira, geldotzar, ia orain nori ostuten daukan loa 1

7

ASIERA

—Nundik nentorren ni, zuk aurkitu ninduzunean ? —itandu eutsan umeak bere amari.

Arek, barre-lorea ezpan-gain ta malko-ñirñirra begian, semea bularraren kontra estuturik, onela

erantzun eutson: —Neure biotzean zengozan zu, ene maite, beronen leia bizia bai zara. Nire ume-tako jostaillu ta andrakilla artean zengozan; eta nik, goizero, Jainko-irudia egitorduan, irudi ortan zengozan zu be. Bai ta opari-maian be, gure etxe-ko Jainkoarekin; eta agurtzean, zeu be agurtzen zindudazan. Ots, nire itxarokizun eta maitasun guztietan zengozan. Bai, zu bizi izan zara ene N-zian, eta amaren bizian be bai. Zu zentozan, gizaldirik gizaldi, gure sukaldea gorde ta zuzentzen dauan gogo ezin-illaren magalean. Ni neskaxa nintzanean eta biotza orri-zabaldu, zu nire inguru zenbiltzan ifiarika, usain gozo. Zuk darizun samurtasun ezitia antxiña loratu yatan aragi gaztean, eguzkia kolore bizi sortaldean urten baiño len. Zerutiko len-maitasuna, egun-sentiko argiaren anai bizkia, mundura jatxi ziñean bizitzaren ibaian eta azkenez neure biotzean geratu...

Lilluraz, seme, zoratzen naz zuri begiraka, neure egin bait-zara guztia zareala; galduko ete zaitudan bildurrez naukazu. Zagoz emen, neure bular gaiñean oso estu ! Ai ! , zer sorgin-indarrek daust beso auletan munduko ondasuna ?

8

UMEAREN MUNDUA

Aurkitu al ba'neu nik zokotxo bare nasai bat ene umearen munduko biotz berberean ! An daukazala ba-dakit itz dagioen izarrak, ta arpegiraiño

jasten yakon zerua, bere odei ergel ta ostarku pello kamutsez jolasteko. Aregan iñoiz ezer ez difioen eta sekula zirkiñik ez dagien guzti orreik, bere leioraiflo datoz txirristaka ta tutu-muxu ipui-flak eralgi oi dautsoez ; bai ta zur-azpilletan opatu be margo aberatsezko jostailluak.

Egin al ba'neu nik ene aurraren pentsamenak zearkatzen dauan bide ori, bere muga guztietatik urtenda, mandatari ez-ezagunak kondaira bako erregeen aginterrietan zentzun bageko mezuak ekarri ta eroan dabiltzan lekuraiño joan ; ots, errazoiak bere legeakaz upeltxoak egin ta aizetara jaurtzen dauzan lekuraiño ; egiak egitadeai euren ka-teak kentzen dautsieszan tokiraiño !

9

NOIZ ETA ZEGAITIK

Kolorezko jostailluak dakartzudazanean, ene seme, orduan konturatzen naz zergaitik dan ainbeste margo-joku odei-uretan, eta lorak zergaitik dagozan ain dizditsu j n fzita... Kolorezko jostailluak dakartzudazanean, ene seme.

Kanta kantari diardudanean, ene maite, zuk dantzatzeko, orduan digart nik orriak zergaitik bizi diran eresi uts, eta olatuak zergaitik doazan kanta ta kanta lurraren biotz arrigarriraiño... Kanta kantari diardudanean, ene maite, zuk dantzatzeko.

Zure esku ase-eziñok, ene seme, nik gozokiz betetean, orduan bai dakidala zergaitik dagoan ez-tiz gaiñezka lore-muiña, eta igaliak zergaitik astuntzen diran, ixil-ixilik, gurin samur ezkotsuz... Zure esku ase-eziñok, ene serne, nik gozokiz betetean.

Zure arpegia mosukatzen dodanean, ene rnai-te, zure ezpanak irribarrez loratzeko, orduan dakit zein dan goiz-argian zerutik darion atsegiña, ta uda-aizeak nire gorputzari dakartsoen gozotasuna... Zure arpegia mosukatzen dodanean, ene maite, zure ezpanak irribarrez loratzeko.

IO

IZEN TXARRA

Ez egizu, ene seme, negarrik egin. Oker gaiztoak dira nunbait, beti, errazoi barik, agirika daukazuzanak ! Zikifia deitzen dautzue, idazten zengozanean atzamarrak eta arpegia tintaz orbandu zenduzalako? Eta ez dira lotsa? Illargi barriari, arek bere arpegia tintaz baltzitu daualako, zikiña deitzen azartuko ete litzakez ?

Ene seme, edozertxogaitik errudun egiten zaitue. Bai, zure edozer txarto deritxoe. Jantzitxoa urratu dozula, jolasketan ? Eta origaitik, urratzaille deituko dautzue? Eta ez dira lotsatzen? Udazkeneko goizagaitik, zer esango ete leukie, ba, a odei urratu ostetik irri-barreka daukagunean ?

Baiña, ene seme, ez egiezu zuk jaramonik egin. Ondo bat-banatuta daukiez bai zure utsegiteak ! Mundu guztiak daki zein gozo-zale zarean ! Eta origaitik salobera deitzen dautzue ? Eta ez dira lotsa ? Zelan deituko leuskigue, orduan, guri, zu guretzat ain atsegin izanik, mosuka jango zindukeguzan ezkerok?

II

EPAILLEA

Esan beragaitik nai dozun beste, baiña nik zuk eta edozeiñek baiño obeto dakidaz ene umearen akatsak.

Nik ez dot maite ona dalako, seme dodalako baiño. Eta zuk zelan jakin zengike bera zelako altxor dan, zuk bere irabazi ta utsak azta bardiñez neurritu nai dozuzan orrek ? Nik zigor-azo bear dodanean, iñoiz baiño neureago dot. Negar ba'daragiot, nire biotzak be negar dagi arekin batera.

Neuk bakar-bakarrrik dot eskubide osoa salatu nai nekarazteko, maite dauanak soilki zigortu dagike-ta.

I2

JOSTAILLUAK

Zori ontsua zu, auts artean etzunik, ordu luzeetan zotz orregaz jolasean zabiltzan mutiko ori ! Barre egin bear nik, nai ta ez, zu goiz guztian,

orrela jostari ikusita. Nik be ordu luzeetan, bat-banatu ta bat-banatu diardut, neure kontuak ondo atera nairik. Eta ba-leiteke zuk, niri begira, au pentsetea: "Ori bai jolasketa ergela ! Goiza alperrik galtzeko gogoa, nunbait !"

Ai, mutiko ! Nik aitzua dot, aintxiñatik, zotz eta lupetz-opillezko jolasketa ! Jostaillu garestiak baiño ez ditut opa, urre ta zidar-mordoak pillatu ! Zu, aukeran dozun edozer gauzaz, pozarren jolas oi zara. Nik, oster, aldia ta indarrak be bai, iñoiz euki ezingo dodazan gauzetan galdu daroadaz. Ene ontzitxo aulean igaro nai neuke neure gora-naiaren itxasoa ; ta aitzu egiten yat, antza, neu be olgetan, jolasean nabillela !

13

IZARLARIA

Neuk soilki esan neban: "Illuntzean, illargi bete biribilla kadabuaren adarretan nastuten danean, ezin ete geinkeo oratu ?"

Baiña Dada'k, andiagoa da-ta, ixeka egin eustan, esanik : "Ezagutu yoadaz^pn izakietatik geldoena az. Illargia oso urrin dago gugandik. Nok eskuz oratu?

Nik erantzun neutson: "Dada, i bai azala kanakaillu ! Ama leiora urreratu ta guri jolasketan irribartsu begiratzerk yauskukanean, ik uste dok ain urrin dagoala ?"

Dada'k esan eustan bigarrenez: "I bai ume iñozo ! Baiña, ikusi egik, nun aurkituko eunkek illargia bertan sartzeko aiña litzaken sare andi bat ?"

Nik ari: "Eskuakaz be arrapatuko eunkek, ziur naiagok".

Baiña Dada'k, barre-purrustadaka, esan eustan: "Ez yoat neure bizi guztian be i lango izaki txaldanik ikusi ! Illargia geiago urreratuko ba'litz, ikusiko eunkek zein andia dan !"

"Dada, zelako zentzun-bakokeriak erakusten dokazan eure eskolan !", esan neutson nik. Ama guri mosu emoteko rnakurtzen danean, ain andia iruditzen yak aren arpegia ?

Baiña Dada'k oindiño be esaten daust: "I ergel az, i ergel az !"

14

ODEIAK ETA OLATUAK

Ama, an goian odeietan bizi diranak, deadar dagiste: "Entzun, olgetan diardugu egun-asieratik amairaiño ; urrezko egun-sentiaz jolaska ari gara, bai ta zidarrezko illargiaz be !" Nik galdegiten dautset: "Baiña, zelan igon nik zuek zagozen lekuraiño, orren goi ?" Eta erantzuten daustie: "Erdu lurraren ertzeraiño, jaso eskuak zerura ta odeiakaz goratuko zaitugu !" "Ama begira daukat etxean", diñot nik, "zelan itxi nengike baka-

rrik eta igon ?" Eta areik, irrikoi, igaroaz doaz iñarika...

Baiña nik ba-dakit, ama, ori baiño jolas-era politagoa. Begira: ni izango naz odei ta zu illargi. Neure esku biakin estalduko zaitut, eta sabaia izango da gure zeru oztin.

Olatuetan bizi diranak deadar dagiste: "Egun-abarretik gau illuneraiño abeska daragoiogu ; joan ta joan goaz beti arago ta ez dakigu nora goazan !" Nik itaun dagitset: "Baiña, zelan joango naz zuekaz ain urruti ?" Jardesten daustie: "Zatoz itxas-egalera, estutu ondo begiak, itxaron, eta olatuakaz narrastuko zaitugu !" Nik diñotset : "Nire amak ez dau iñoiz be gura gaututa ni kanpora joaterik. Zelan itxiko dot eta igesari emon ?" Eta areik, barrezka zezindurik, aurrera doaz dantzari...

Baiña nik ba-dakit, ama, ori baiño jolas-joku obea. Ni izango naz olatu ta zu aretza ez-ezaguna. Pirilika ta pirilika nabilke, ta azkenez irrikoi zure bularrean ausiko naz. Eta ez dau munduan iñok jakingo gu biok nun gagozan !

TXANPAKA-LOREA

"Entzun, ama, —jolastzearren bakarrik, gero— ni txanpaka-lore biurtuko ba'nintz, eta zuzatz orren adartxo gorenengoan edegi, ta aizean

barre-karkaraz kulunkatu, ta osto barri gaiñean dantzatu, ni nintzakenik jakingo ete zeunke, ama ?" Zuk dei egingo zeuskit: "Ume, nun zagoz ?" Eta nik barre egingo neuke neure kautan, eta geldi-geldi egon. Txit astiro zabalduko neukez neure orriak, eta zu ikusiko zindukedaz lanean.

"Bustialdia artu ondoren, ule ezkotua zeure sorbalda gaiñean zabal, txanpakaren gerizpean zear otoi egin oi dozun oxin txikiruntz joango ziñakezanean, somatuko izencLuke, ama, lorearen usain gozoa, baiña nik jariona zanik ez zeunke jakingo. Bazkal ostean, zu leioan jarrita Ramayana irakurten zengokezanean, eta nire zugatzaren itzala ulean ta altzoan zuri emon, nik neure itzaltxo pitiña zure liburuaren orrian jaurtiko neuke, zu irakurten zengokezan lekuan atan be. Baiña, zuk igarriko zeuskio zure semearen itzaltxoa danik ? Illuntzean, argontzia ixeturik, okullura ziñoakezanean, ni beingoan barriz jausiko nintzake lurrera ta barriro zure aur izan, eta ipuin bat esateko eskatuko neuskizu".

"Nun egon az i, gaizto ori ?" "Ez dautzut esango, ama", alkarri esango geunskio.

i6

MAITAGARRIEN LURRALDEA

Iñok ba'leki nun dagoan nire erregearen jauregia, aidean urtuko litzake jauregi ori. Zidar zuri dira aren ormak, urre zuri aren gainkia. Nire

erregiña, zazpi barrube daukazan egoitzean bizi da ; ta zazpi aginterriak balio eben aiña ordaindu bear izan zan arek daroan bitxia. Baiña itxi, arren, ama, ta ixil-ixilik esango dautzut nun dagoan nire erregearen jauregia. Begira : an, albaaka ontzia nun ? Antxe, etxe-gaiñeko bazter aretan dago.

Errege-alaba lo datza, sekula iñok ez ibilli ez ikusi bako zazpi itxasoen azken-ondartzan lilluratu. Ezin dau iñok ludian, neronek ezik, idoro. Entzun: apainki dotorez estalita daukaz besoak, eta txirlarri-tantak belarrietan. Aren ule-mataza joria beeraiño eltzen yatzu. Nik neure makiltxo miresgarritz ikutzean, orduantxe itxartuko da ; eta erribarre egitean, bitxiak jausiko yakoz ezpanetatik. Baiña itxi, arren, ama, ta ixilka esango dautzut : errege-alaba, an dago, albaaka ontzia aurkitzen dan etxe-gaiñeko bazter aretan.

Bustialdirako ordua dala-ta, ibaira zoazanean, ama, zatoz ona gora, etxe gaiñera. Ni jarrita nagoke, hegira, an orma bien itzalak alkartzen diran lekutxoan. Katemeari izten dautsat bakar-bakarrrik an egoten, neugaz batera, katemeak bai daki nun bizi dan ipuifietako bizargillea. Baiña itxi egidazu, arren, ama, eta esango dautzut nun bizi dan ipuiñetako bizargillea : an bizi da, albaaka ontzia dagoan etxe-gaiñeko bazter aretan.

ERKATUAREN ABERRIA

Ama, begira, zein illun biurtu dan zerua ! Eguneko ze ordu ete ? Jolasez gogait eginda nago, bai,

ta zugana nator. Ez al dakizu zapatu dala, eskola gabeko eguna ? Itxi lanari, ama ; erdu, tira, jesarri zaitez neugaz leioan, eta konta egidazu ipuin bat. Esan, ama, nun zan, ni ez naz gogorutzen, nun egoan Tepantar'ko basamortua.

Euriak goibel jarri dau arratsa, iparretik ego-raiño. Zelan txatxamurtzen dauan zerua, atzazkal gorriz, oiñastu amorratuak ! Odeiak durundu dagienean, ama, atsegin yat biotz-aul sentitzen, ta ni bai goxoro zure ondoan geldi ! Eta euria ekin eta ekin ordu luzez, nekaturik, banbu-orrietan ots bardintsu dabillenean, eta aizeak intziri-mintziri leioetan dardar, ni bai ezti-bitsetan, ama, zure etzanguan bakarrik, zuri Tepantar basamortuko ipuiña entzuten !

Esan, ama, nun dago ? Zein itxasoko ondartzan, nungo mendiaren azpian, zein erregeren aginterrian aurkitzen da Tepantar basamortua ? An ez da egongo —ziur naz—, emen lez, solo ta landak zarratzen dabezan lango esirik, ezta illun-abarrean nekazariak etxera itzultzean eta oianean bizi dan emakume egurgiñak bere egur-sorta zeira ekarteko egin daroan bide-zidor onein lango-rik be. Bedar oriztaz laukiak ondarrean, eta txori zar jakintsu biak abia daukien zugatz bakarra, besterik ez da egongo Tepantar basamortuan.

Niri, ama, zoragarria iruditzen yat, gaur lako-xe egun laiñotsu batez, errege-seme gaztea bakarrik basamortu zear bere zaldi zidar arrean lau-oinka, iñok ikusi ez dauan itxasoz andiko gazte-luan erraldoiak gorderik daukan errege-alaba billa. Esan, ama: euriak bere zapiz zeru-azkena es-

taltzen dauanean, eta oiñaztuak eztenkada zorrotza iduri, saltu dagianean, errege-semea gogoratuko ete da erregek bertanbera itxi dauan ama gaixoaz ? Okullua giñarrez garbitzen diardu onek eta begiak zapiz legortzen... Eta bere semea, Tepantar basamortuan barna lau-oinka, oroituko ete ama gaixoaz ?

Ama, begira, oindiñok egunak dirau ; baiña, gaua noiz jausiko. Ez dator iñor auzoko bide zear. Artzaintxoak itxiko zituan onezkero larre ta zelaiak, eta orain etxean dagoke. Soloetako gizonak be lanari itxi ta azpikietan etzan dira euren txaboletako itzalpean, odei itsusiei begira. Orain, ama, ez egidazu ikastekorik esan ; itxi nasai liburuak, mai gainean. Neure aita lez andi naitenean, ikasi bear dan guztia ikasiko dot. Baiña gaur, gaur bakarrik, ama, esaidazu, ez naz ba gogoratzen, Tepantar'ko basamortua nun dagoan !

18

EURI-EGUNA

Odei ixillak pillotuz doiaz arin-aringa, basoko goiartz baltizkan. (Ez urten, ume !) Zingira-ezpana lerroz lerro inguratzen daben palmondoak zabuka dagoz, lotan lez, zeru ituntxoari buruz. Muturik itxas-kaioak, ego loiak bilduta, tamarindoa-ren adarkimuetan. Itzal bat be, gero to sakonago, ibaiaren sortalde-muturrean dabil errondari.

(Entzun, esiko erromaran lotuta dagon beiak orru dagi amorru bizitan ! Seme, itxain emen, korrata eroatera noia-ta). Astrapaladan doiaz gizonak zelai, solo ta landa ureztatu zear, ur-maeletatik urtendako arraiñak artzera nunbait. Errekaztoak egiñik doia ura bidexkaetan ; jolas antzo amagandik iges egin dauan ume irribarretsua dirudi.

(Ixillik ; ontzidunari deiez dago norbait, ubidean ! Egun-argia, barriz, joan doa, seme, ta ontzia itxita daukagu !) Itxura danez, lau-oinka datorren euri zoroaren gaiñez dabilkigu zerua, zamari bai'litzan. Ibaia, eroapen bage, nastu ta rrosi yaku. Emakumeak iraduz, ariñeketan datoz Ganges'tik, edarrak sorki gaiñetan.

(Argiak gertutzera noia, gaur goizetik illuntzen dau-ta ! Ez urten, seme !) Azokako bidetik ez dabil arimarik. Errekara jasten dan kalea irristakor dago ta errezt labantzen. Orruz daukazu aizea ; sare artean arrapatu pizti bat dirudi banbu-ostotzan burrukari.

19

INGIZKO ONTZIAK

Egunero, neure ingizko ontzitzoak jaurtzen ditut, bata bestearen atzetik, ur-beera. Izki baltz andiz margotuta neure izena daroie, bai ta neure erriarena be. Eltzen diran ondartzaz ez-ezagunean norbaitek aurkitu ba'daiz, jakingo dau arek ni nor nazan. Ene etxeko baratzean azitako siuli-loraz be-

terik doiaz nire ontzitxoak ; eta, ziur nago, goiz-
-urratzean batutako lore-pipil oneik, gabea, onez
elduko dira lurrera.

Ur ibillian jaurtzen dodaz neure ingizko ontzi-
txoak, eta begiak zerurantz jasotzen dodazanean,
arat-onat dabiltzan odeiak ikusten ditut, euren
oial zuriak aizez beterik dabezala... Ez dakit nik
zerutiko fire zein adiskidek botaten dabezan ai-
ze-beera, nire ontziaz ibilli daitezana... Illunkera
neure esku artean arpegia gorderik, ames dagit,
ames nire ingizko ontziak ur gaiñez doazala gero
ta urriñago, gau erdiko izarpean. Ames-maitaga-
rriak zuzendu daroez, lillurakorrezko otzaratxoz
gaiñezka.

20

ARRANTZALEA

Madu ontzidunaren txalupa geldit dago aspal-
ditik Rangun'go kaian, yute-zama banandu ba-
rik. Madu'k akuran edo alogereaz itxiko ba'leust
bera, eun arraun eta bost edo sei aize-oial ipiñiko
neuskioz, eta neuk eroango neunke oso eratsu. Ez
neunke, baiña, itxasegingo azoka txaldan orreita-
ra, zazpi itxasoak eta maitagarrien eskualdeko
amairu ibaiak zearkatu ta igaro baiño !

Alan be zuk, ama, ez dozu bazter orretan ni-
gaitik negar egingo, ezta alan? Ez naz gero ni
izango Ramatxandra lez ; arek bada, basora joan-
da, amalau urte egin ebazan etxera itzultzen ! Ni
ipuifietako erregegai izango naiatzu; atsegin ya-

tazan gauzaz ontzia beteko dot, eta adiskide Asu be neugaz daroaket bertan ! Eta kanta-kantari zearkatuko doguz zazpi itxasoak eta maitagarrien eskualdeko amairu ibaiak !

Goiz-goizetik, egun-sentian, itxasoratuko gara. Eguerdirako, barriz, gu Errege ez-ezagunaren lurraldera elduak gara aurki. Gero, Tirpurni'ko itxas-adarrari ikutuz, Tepantar'ko basamortua atzean itxiko dogu. Gu etxera biurtu orduko illundua dagoke. Eta guk ikusia oro edestuko dautzut ! Eta zazpi itxasoak eta maitagarrien eskualdeko amairu ibaiak zearkatuko ditut !

2I

BESTE UR-ERTZA

01 !, irrikan ta opa biziz nago ibaiaren bestaldera joan naita ! Batel areik, lerroz lerro, banbutaketetatik lotuta endu dagozan ur-ertzera joan nai neuke ; goizero an, ur zear doiaz igeri, areak lepoan, urriñetako solo-lanetara, gizon beargiñak ; abere-zaiñak be, talde orrutsuakaz, iñarika igarotzen dabe ura, ertzez-ertz larratzeko. Illuntzean gero, andik biurtzen dira etxera guzti-guztiak, ugarte suileko bas-bedar artean txakalak urubi ta arrama dagielarik.

Ama, bardin ba'dautzu, nik, andi egitean, ena-da orren ontzikari izan nai neuke.

Diñoenez, zingira aparteko batzuk aurkitzen dira ur-ertz garaitsu orren ostean; eta araxe doiaz

antza, euriak amaitzean, aate basati saldoak ; ur-txoriak be antxe erron oi dabez arrautzak, ertze-ko iitza zarratuan ; bai ta buztan-zutak be, antxe itxi daroez euren oin-lorrazak basa garbi-bigunean ; antxe, illun-abarrean, olatu gaiñez ibiltera dei dagio samur illargi-izpiari lore zurizko kukuts-dun bedar jagiak...

Ama, bardin ba'dautzu, nik, andi egitean, enada orren ontzikari izan nai neuke.

Orduan, bai, milla bider gitxienez, igaroko naz ertz batetik bestera, ta uretan dabiltzan auzoko neska-mutikoak arrimen andiz begiratuko daustie. Eguzkia ortzean gorenengo gangan legoke-nean, eta goiza eguerdira eldu, zoli-zoli etorriko naiatzu pizkaten, eta au esan ; "Ama, emoidazu zerbait jateko I" Arrastian, sartalde itzali ondoan, gerizak zugatzpean kukutzean, itzuliko naz ni illun-min. Eta ez naz geiago zugandik iñoiz al-denduko, ezta, nire aita lez, urira lanean joateko be.

Ama, bardin ba'dautzu, nik, andi egitean, enada orren ontzikari izan nai neuke.

22

LORAEN IKASTOLA

Bagillean, curia zaparradaka ta odei baltzak marru-otsez zeru zear dabiltzanean, eta sortaldeko aizea, basamortuan bustita, banbu-adar ar-

tean txirula jotera datorrenean, bertatiko iskanbillez agertzen dira lorak, nundik jakin ez; eta gero, dantzaka asten yatzuz, bedar gaiñean, poz-dardar ta zorozka.

—Amatxo: lorak, nik uste, lurpeko ikastolaren batera joango dira, ezta alan? An, atea itxirik, ikasgaiak ikasiko dituez. Eta ordua baifio len jolasketara urten nai ba'leukie, euren irakasle andereñoak bazter baten ipiñiko ditu belauniko. Baiña, euriak datozanean, areik bai jai-egon ederra !

Ara, karrask-ots bizian dabiltz adarrak zugaztian ; ostoak murmur dagie aize zoroak astinduta ; trumoi-odeiak txaloka diardue euren esku zakarrak gora ta beera... Lora neskatillak, barriz, landara doiaz arin, gorri ta ori ta zuri jantzirik...

—Entzuizu, ama : lorak zeruan eukiko dabe euren etxea, izarrakaz, ezta alan ? Begira, bestela, arein gora-nai leiatsua ! Eta zuk ezetz jakin, zergaitik doiazan ain bizkor ! Nik bai, ba-dakit ! Besuak nori luzatzen dautsieszan be bai, ba-dakit nik. Lorak be ama bat daukie, nik zu zaukadan lez.

MERKATARIA

Egizu, ama, ni errialde ez-ezagunetan zear noi-ala ta zu etxean geratzen zareala bakar-bakarrik. Irudiz baiño ezta be, koskondu egizu nire itxas-ontzia, goraiño gauzaz beteta, nasan (portuan) zain

daukodana. Orain, gogoratu egizu ondo, ama: Onuzkoan, zer nai zeunke nik zuri ekartea ?

Ama, esaidazu zer gura zeunken. Urre-meta ta pillo andiak ? Ni noian lekuan, ba, urrezko ibaiak dabiltz ara ta ona, urrezko gariz gaiñezka dagozan solo ta zelai artean. Eta basorako bide illunean, lur guztia estaltzen dabe txanpaka lore beilegiak. Neure eun zimeretan batu ta zeuri ekarriko dautzudaz danak.

Nai dozuz, ama, bitxi andiak, udazkeneko euri-tanta baizen andiak ? Ni, ba-dakizu, bitxien ugarteraiño eldu bearra naz. An, goiz-goizetik, len-argia urratzerakoan, zelaiko loretan dardar-dantzau daukozuz bitxiak ; bedar gaiñera jausten euretarik eundaka ; ta olatuak be, zorozkarro, bitxiak ereiten dabez ondar gorrian, itxas-bitsagaz nasteau.

Nire anaiari egodun zaldi-bikotea ekarriko dautsat, odei ta laiño gaiñetik egastu daiten. Aitari, barriz, luma bat ekarriko dautsat, berak ez dakiala idazten dauan luma lilluratua. Baiña zuretzat, ama, zazpi erregeen aginterriak erosteko bear izan ziran diru-altxorra ta gorde-kutxa neuretuko ditut.

EREGUAK

Ni, ama, zure seme izan bearrean, txakur mirriza baiño ez ba'nintz, zure aspilletik jan gura ba'neu, "ezetz" esango zeuskit ? Mintzo, zeure on-

dotik jaurtiko nindukezu, au esanaz : "Oa bein, txakur madarikatu ori !" Bai? Bada zoaz zu, ama, zoaz zu. Gaurtik ez niaitzu etorriko geiago zuk dei egitean, ezta ez dautzut itxiko niri jaten emoten be !

Ni, zure seme ordez, loritu orlegi baiño ez ba' nintz, esan, ene ama, zuk loturik eukiko nindukezu egazka joan ez naiten ? Atz-zut akar egingo zeuskit, onela esanik : "Txori gaizto doakabo ! Gau ta egun osoan bere kateari pikoka !" Bai? Orduan zoaz zu, ene ama, zoaz zu. Ni landara joango naz egaz, ta ez dautzut geiago itxiko zeure beso artean ni eukiten !

25

BARNE-DEIA

Goiz guztietan, ezkillak amar jo ta ni eskolara noanean, kalean topo dagit saltzaille bategaz; beti diño bardin: "Eskuturrekoak, zidarrezko ta leiarrezko eskuturrekoak !" Egundo ez dabil aringa, iraduz ta leiaz; ez doa nai dauan lekutik baiño ; ez dau iñok toki batez a eldu-erazten, ezta bere orduan etxera itzultzera beartu be...

Nor litzaken saltzaille, eguna kale zear emoteko, onelango oiuz : "Eskuturrekoak, zidarrezko ta leiarrezko eskuturrekoak !"

Lauretan, eskolatik biurtzean, arrastiro begirutzen dot an dagoan etxe atako ate zulotik zear,

eta ortulaua dakust (ikusten dot) baratzeko lurra atxurtzen. Berak nai dauana dagi atxurragaz, nai bestean autsez loitu daroa bere soiñekoa, ta eguzkiak baltzitu egiten dauala esaten iñor be ez yoa-ko, ezta urak bustiten dauanik be...

Nor litzaken ortulaua, arratsalde guztian, iñok eragotzi бага, baratzean atxurtu ta atxurtu ekiteko !

Amak, illunduaz batera, ogera bialtzen nauanean, gau-zaiña dakust leiotik, gora ta bera, jagoten. Illun ta bakar dago kalea, eta argontzia (parola) zutik dago, kolorezko begi bakardun erraldoi antzera. Gau-zaiña ara ta ona dabil, bere argontzia kulunkatuz ondoko kerizpeaz, eta ez dau egundo be ogeratu bearrik.

Nor litzaken gau-zaiña, gau osoa kalean beerra, kalean gora emoteko, neure argontziaz itzalak uxaturik !

26

NAGUSITASUNA

Ama, zure neskatoa alotza da. Ergel uts gai-xoa ! Ez daki oindiño kaleko argiak eta izarrak bereizten !

Arri koskorrak jatera jolasten ba'gara, egiaz janari dirala uste dau, ta iruntsi gura dauz. Neure liburua aurrean ta abeze ikasi bear dauala ba' dirautsot, orriak apurtzen dautsoz, eta gero, gau-zarik oiezkoena egin ba'leu lez, orru dagi poza-

ren pozez. Asarre dagitsot orduan buruari eragi-
ñik, eta gaizto-gaiztoa dala diñotsat... Eta arek
barre ostera be, ta jolasketa alai baten diardugu-
la iruditzen yako.

Mundu guztiak daki jakin aita ez dagaala
emen. Baiña nik, olgetan, ots ba' dagit : "Aita !",
ingurumari begiratzen dau zoro antzean, eta aita
alboan daukala siñisten dau. Nik erropatan dato-
rren garbitzaillearen astotxoai ikasgaiak artzen
diardudalakoa egin ta zure neskatoari neu nazala
maixu diñotsodanean, geiagoko barik garrasika
asten da, Dada ! Dada ! niri dei egiñik.

Ondoren, zure neskatoak illargia arrapau nai.
Ganes'i Ganus deitzen dautso, eta gauza oso bi-
txia dala iruditzen yako. Ergel uts gaixoa! Ama,
zure neskatoa alotza da.

27

GIZONTXOA

Txikiña naz ni oraindik, ume nozu-ta. Baiña
neure aitaren adiñera eltzean, andi izango naz.
Nire maixuak, orduan, etorri ta esango daust:
"Berandu da, ume ! Zoaz arbel eta liburu-billa !"
Eta nik erantzun: "Ez al dakusu aita lez andi na-
zala ? Nik ez dot geiago ikasgai bearrik !" Eta nire
irakasleak, arri ta zur, jardetsiko: "Bai, egia di-
ñozu ! Nai ba'dozu, itxi zeinkez liburuok, onez-
kero gizon egiña zaitugu-ta".

Jantzi ta azokara joango naz egurastera; azoka ingurua, barriz, jentez gaiñezka aurkituko dot. Osaba etorriko yat ariñeketan, eta esan: "Galduko zara, ene seme. Itxi egidazu, otoi; besoetan eroango zaitut !" Eta nik erantzungo dautsat: "Baiña, osaba, ez al dakusu aita baizen andi nazala ? Bakarrik etorri bear dot azokara". Eta osabak: "Bai, egia da. Zoaz noranai araxe, onezkero gizon egiña zaitugu-ta".

Amak, ezkotegitik biurtzean, nik neure giltzez kutxa edegiten dakidan ezkeru, ugazabandrari dirua emoten aurkituko nau. Eta esango daust: "Zer egiten dozu, zoro orrek ?" Nik erantzungo : "Baiña, ama, zuk ez al zenkian? Ni, aita lez, andi nozu dagoneko, eta neure ugazabandreari ordaindu bear dautsat". Eta nire amak bere kolko-rako : "Emon dagiola dirua nai daunari, onezkero gizon egiña baita".

Urrilleko opor-aldietarako, nire aita etxera itzuliko da, ta ni oindiñokarren ume nazala uste izanik, oski barri ta zikiriozko jantzitxoak ekarriko daustaz. Eta nik esango dautsat: "Dada'ri emoiozuz, aita, ni zu baizen andia nozu-ta". Eta aitak, bere baitan gogartuz : "Egia da. Errazoia dau. Berak erosi daike, onezkero, berari ederren yakon jantzia, gizon egiña da-ta".

AMABIAK

Ama, nik ez dot geiago ikasi nai ! Goiz guztian liburu onegaz !

Amabiak baiño ez dirala diñozu zuk. Bedi, baiña areago ez ba'litz be, begira : zuk ez al daki-zu, eguerdira ezkerro, arrastia dana ?

Niri oso errez yat eguzkia an arroz-sail aren atzenean dagoala iruditzea, bai ta arrantzale zarra urtegi ondoan dabillega be, aparitarako bedartzar billa.

Ara, nik begi biak itxi ta madarraren itzala gero ta baltzago begitantzen yat, idoi edo potzuko ura be baltz-dizditsu biurtu da.

Gabaz be amabiak izan ba'daitekez, zergaitik gau ez izan am.abietan ?

29

IDAZLEA

Aitak, zuk diñozunez, liburu asko idazten ditu, baiña nik ez dot arek idazten dauan tautik be aituten. Gau osoa egin dot zuri gauzak irakurten. Esaidazu, ta zuk ulertzen zendun berak esan nai ebana ? Zuk bai dozula, ama, ipuin-jario ederra ! Zergaitik ez ete dauz, aitak be, orrela idazten ? Bere amak ez ete eutson iñoiz be edestu erraldoi, mai-tagarri ta errege-alabaen kondairarik ? Edo aitzu egin ete yakoz guztiak ?

Egunik askotan, eun bider gitxienez deiegin bear dautsazu ezkotegira baiñu artzen joan daiten. Eta jateko be zain zagokioz, eta barriro berotu bear izaten deutsazu janaria, eta berak idatzi ta idatzi

oroz aitzurik. Beti jolas bardiñean, liburuak idazten ! Baiña ni bein bertan ba'noakio, gelara jolas-zurrean, bertatik zoaz zu nire billa, garrasi baten esanik: "Biurria zaitut, seme !" Zarata pizkat atara ordukoxe zuk diraustazu: "Ez ete dakuszu aita lanean dagoala ?" Ai, ez dakit zer atsegin izan daiketan beti idatzi ta idatzi !

Eta nik aitaren arkatza naiz lumea artu ta bere antzera a b e g i j k l m n ñ o p r idazten jarten nazanean, bere libururen batean batez be, zer dala-ta orrelan sumintzen zaiataz, ama ? Ari ez dautsazu egundo be asarrerik egiten idazten daua-lako ! Antza danez, ez dautzu ardurarik arek ainbat ingi, paper alperrik galdu arren. Nik, oster, orritxu bat bera artzen ba'dot ontzi bat egiteko, or zaukadaz agiraka : "Zoratu bear nok, seme !" Eta aitari, ainbat orri alderdi bietatik izki baltzak egiñik ondatu arren, ez dautsazu ezer esaten.

30

KARTERU TXARRA

Ama, esaidazu, zergaitik, zagoz ain ixil ta goibel, or zelaian jarrita ? Ez dozu ikusten, euria lei-otik sartzen yatzula, ta bustiten zagozala ?

Entzun, totoa laurak joten dago ta anaiak, onezkero, eskolatik etorri bear dau. Zer dozu, ama, esaidazu; zergaitik zagoz ain zera ? Gaur ez ete dozu aitaren eskutitzik izan ?

Erri osoak euki dau gaur kartaren bat, neuk ikusi dot. Aitaren kartak, eskutitzak, bakar-bakarririk gordeten ditu zorro baten, berak irakurteko. Ama, karteru ori okerra, gaiztoa, txarra dozu, ziurnago !

... Baiña, origaitik, ama, etzaitez illun egon. Begira, biar or urreko errian azoka eguna da. Doala neskamea ta erosi dagizala luma ta papera. Neronek idatziko dautzudaz aitaren karta guztiak. Eta ikusiko dozu, zelan ez dozun aurkitzen uts bat bera be.

Zuzen-zuzen idatziko dautzut A'tik K'raiño. Zer dala-ta, barre zuk, ama ? Zuk uste dozu nik ez dakidala aitag baizen ondo idazten ? Ikusiko dozu, ba ; ol-ertzez marratuko dot papera, ta arduratsu idatziko dot, izkiak (letrak) oso andi egiñik.

Eta amaitzen dodanean, aitaren antzeko arlo-te izango nazala uste dozu karteru motz orren zakura idazkia botatzeko ? Nik neuk ekarriko dautzut bertatik, eta pizkaka-pizkaka irakurten lagunduko. Karta-zaiñari ez yako eder, badakit nik, kartarik onenak zuri emotea !

GIZURENA

Egizu zuk, ama, itzul-bira bat dagigula ta errialde ez-ezagun arriskutsu bat zearkatzen dogula. Zu jarrita zoiaz zeure aulki-agan eta ni zure

alboan nabil taka-taka neure zaldi margodunean: Eguzkia jatxiz doa, arratsa illunduaz. Gure aurrean, bakar ta arre, Yoradigui basamortua edatzen da. Ingurumari legor ta arriabar oro. Zuk pentsetan dozu izutua : "Seme, ez dakit nun sartu garean". Eta nik diñotzut: "Ez zaitez bildurtu, ama".

Zidorra estu ta bigurra da, ta sasiak oiñak urratzen dabez. Abelgorriak itzuli dira dagoneko lau zabaletatik euren auzo-okuilluetara. Gero ta illun nasiagoak dira zeru ta lurra, orrezkero ez dogu ikusten nundik goazan. Beingoan, zuk dei dagistazu, aopeko esanaz : "Zer argi ete da, seme, an ur-ertzean dagoan a ?"

Alarao izugarri batek zart illun-sabelean, eta itzal amilkor batzuk datorkiguz gaiñera. Zu osoan kukurtzen zara zeure aulki-agan eta jainkoen ize-nak bir-esaten dozuz otoizka. Lepo-gain zaroezan Inorroiak elorri ostean gordetan dira izu-ikaraz. Nik oiur dagitzut: "Ama, ez ikaratu, ni emen naukazu-ta !"

Gizerrailleak gero ta urrago dagoz, ule-latz, igun (lantza) luzez orniduta. Nik deadar: "Geldi or, gaizkiñok ! Oinkada bat geiago ta illak zarie !" Beste garrasi lazgarri bat, eta bide-lapurrak gaiñean doguz. Zuk, zirgit egiña, eskutik oratuta diñostazu : "Ene seme ! ene bizia ! Jainkoarren, iges emetik". Nik erantzuten dautzut: "Ama, begira. Ikusiko dozu !"

Orduan, aztalez, astintzen dot neure zaldia, ta onek jauzi, saltu dagi asarrekor. Zaratatsu alkar

joten dabe nire ezpata ta beso-babeskiak. Burru-kan diardut ikaragarri; zuk, ama, ikusiko ba'zendu zeure aulki orretatik, ikararen ikaraz izoztuko zintzakez. Batzuk iges doaz, beste batzuk zati eginda jausten dira. Zuk, bien bitartean, ba-dakit nik, usteko dozu zeure aulki ortan jarrita, bakar-bakarrik, zure semea illa dala. Ontan ni biurtzen naz, dana odoldua, ta diñotzut : "Ama, amaitu da burrukea". Zuk orduan, jarleku barrutik urten, zeure bular gaiñean estutu ta diraustazu mosukatzen nozula: "Onezkero, zer izango nintzakean, ene semeak zaindu ez ba'nindu?"

... Egunero jazoten dira onango gauzak. Zergaitik gerta ez bein onango zerbait? Liburuetako ipuin bat lez izango litzake. Nire anaiak esango leuke: "Baiña, al ete? Nik onen erkintxo uste nebana !" Eta erriko gizonak bein eta barriro: "Zorion andia izan zan, egiaz, umea bere amagaz ego-tea".

32

ATZENA

Ama, ni ba-noa, ordua dot-eta... Zeure umearen billa, goiz bakarreko illuntasun kardenean, zuk zeure besuok oge-gaiñez luzatzean, nik esango dautzut: "Umerik ez daukazu or ! ". , . Ama, ni ba-noa.

Aize bigun biurtuko naz, zu laztantzeko; zu baiñu artzera zoazanean, ni ur-balaka izango, zu mosukatuz iñoiz be aspertu barik. Ekaitz-jasa

gauetan, euriak orri artean murmur dagianean, zuk oetik entzungo dozu nire intziria, bai ta nire irribarreak tximistakin dirdir egin be zure leio edegian.

Zeure semea gogotan dozula, gau ordu luzeak lokartu barik emoten ba'dozuz, an izarretatik eresi joko dautzut nik: "Lo, ama, lo". Itargiaren izpian etorriko naitzu : zure oera joan ixil-ixillik, eta, zu lo zagozala bular ondoan etzungo naitzu. Gero ames biurtu ta zure betazal bitartetatik zear zeure atsedenezko ondarreraiño murgilduko naz, eta zuk izuturik itxartu ta albora begiratzean, illuntasunera iges egingo mitxelata antzo dardarikara leunez.

Puja'ren jai andian, auzokoaren umeak jolas-tu naita etxera etorriko yakuzanean, txirularen zarata oskidetsuan urturik ixuriko naitzu ta egun. osoz zure biotzean intzirika jardun. Izekoak, esku-erakutsiak ekarriko ditu azokatik, eta itandu: "Eta umea, aizta, nun dozu ?" Ama, ta zuk esango dautsazu, gozo-gozo: "Neure begi-ninietan dago, neure gorputzean dago, neure ariman dago".

33

DEIEZ

Neskatxa joan zanean gau illun zan, eta lotan egozan danak. Orain be gau illun, ta dei dagitsot: "Itzul zaite, alaba, ene maitasun. Mundua lo dago

ta iñok be ez dau jakingo, unetxo baten, izarrak alkarri begira egozala, zu etorri ziñanik".

Zugatzak loraz jaztean joan zan, udabarria be oraindik neskatil zala. Lorak osoan zabaldu dira arrezkero, ta nik dei dagitsot: "Itzul, ene alaba. Aurrak loraketan dabiltz, eta zoratzeraíñoan jolas egiten dabe, areik bota ta bota. Zu loratxo baten billa etorri ba'zatoz be, nok batxo orren utsunea igarriko ?

Bizia bai ondatzaille ! Orduan jolasten ziranak, gaur be orrela diardue. Neuk dantzut arein soiñu ta bane algara, eta deiez naukazu: "Itzul, ene alaba. Maitasunez gaiñezka dago zure amaren biotza, eta etorri ba'zentorkez, mosutxo batgaitik ez zaitu iñok begitan artuko".

34

LENENGO JAZMIÑAK

Jazmin oneik, jazmin zuri oneik !... Lenengo aldiz dirudi bete yatazala eskuak jazmiñakaz, jazmin zuri oneikaz.

Maite izan ditut gaiñera eguzkiaren argia, zerrua ta lur muskerra. Ibaiaren leiar marmalaria entzun dot gau-erdiaren illunean. Bakartadeko bide-oker-unean, udazkeneko eguzki-sartzeak bidera urten daust, emaztegei batek baietz esateko bere buru-zapia edegiko ba'leust lez...

Baiña nire oroimenak gozo dirau oraindik neure aur-eskuetan euki nebazan len-jazmin zuri areikaz.

Zenbat egun alaikor nire bizian ! Nik bai barre zori ontsuakaz, jai-gauetan ! Zenbat kanta abestu dodan astiro, euritan, goiz arrez ! Eta bakulazko illunabar sortak apaindu daust samea, maitezko eskuz eundua...

Baiña nire biotza usaintsu dago oindiño, nire aur-eskuak bete ebezan len-jazmin eze areikaz.

Jazmin oneik, ai, jazmin zuri oneik !

35

PIKONDOA

Esaidazu, urmael ondoan zutik dirauzun pikondo soil-uldua, zure adarretan abi egin eben txoriak itxi ta aztu zaituen lez, zu be umeagaz aztu ete zara onezkero ? Gaur ez zara gogoratzen, bear bada, zelan jarten zan leioan, lurrari oratzen dautsoen zure suster orrein naspillak sor ta lor eukalarik ?

Emakumak urmaelera etozan euren usulak, erradak urez betetera, ta zure geriza luze baltza uretan biurtzen zan, loak itxartu nairik burruka dagian lez. Olatu pitiñetan dantzatzen zan eguzkiaren argia, anezka txiki urduriakaz urrezko miesa bat euntzen ba'liardue. Ertzez-ertz, bedar zut artean, aate bik uger egien euren itzal gain...

Eta umea jarrita egoan, geldi ta gogoz galdua... Aize izan nai eban, zure adar ulukarien artetik ibilteko ; zure geriza izan nai eban, eta egunaz ur gaiñean luzatu ; eta ibilli ara ta ona, aaten antzera, bedar ta itzal artean.

36

ONESPEN

Onets egizu gorpuztxo au, zeru-mosua lurrari irabazi dautson gogo zuri au ; eguzki-argia maite izanik, bere amaren arpegiko zorapenez lilluratzzen dana ; autsa ezetsi ta urrea nai izatea oindinon ikasi ez dauana. Ar egizu biotz ondora, ta onetsi !

Eun bide-kurutze ditun mundu onetara etorrian, eta ez dakit zelan aukeratu zinduzan zu aibat lagunen artean, zergaitik dei egin eban zure atean, zuri eskutik oraturik bideaz itauntzeko. Irribarreka ondoren doakizu, ta bere biotzean itz dagiala ezeren ezpai bage. Jagon aren fedea zeuregan, artez zuzendu ta onets egizu.

Jarri zure eskua aren buru gain, eta eskatu, aren oiñetan olatuak asarrekor orru eginda be, zeru-aize biguna datorrela aren oialak puztutera, ta sakatu dagioela bakezko porturantz. Ez egizu aztu zeure arin eta estu-aldietan, itxi egiozu biotze-raiño urreratzen eta onetsi egizu.

37

BEZUZA

Ene seme, ibaian beera goiaz bizitzan. Gure bizitzak banandu bearko, ta gure maitasuna galduko da. Zerbait emon nai dautzut... Zer emongo neuskizu nik ? Ai !, baiña onen memela izango ni bezuzaz, erregaluz zure biotza erosi gura izateko ?

Zure bizia asten dago oraintxe, luze dozu bidea. Txurrutada batez garbitzen dozu damotzugun maitasuna, ta barriro zoaz ariñeketan gure ondotik. Zeure lagunak eta jokoak dozuz, eta berezkoa da, gugaz gogoratu barik, zuri aldia igarotea.

Gure zartzaroa, ostera, ain da baldan ! Ordu-rik asko daukaguz joan ziran egunak zenbatu ta gure eskuak betiko galdu ebena geure biotzean laztantzeko !

Ibaia, pozez gaiñezka, luban guztiak apurturik, kanta kantari joan doa. Mendia gelditza da, eta arekin gogoraturik, maitasunez jarrai doakio.

38

NIRE LELOA

Nire kanta-leloak, ene seme, bere musikaz batuko zaitu, maitasunaren beso erraikorrak lez. Bekokia ikutuko dautzu, onespenezko pa batek lez. Zu bakarrik zagozala, ondoan jarriko yatzu ta be-

larrira itz egingo; gizartean zagozala be, andik baztertzeko inguratuko zaitu.

Ego lez izango da nire abestia zure amesarentzat, eta ez-ezagunaren amairaiño eroango dau zure biotza. Gau baltza zure bidean etzun daitenean, fire abestia izar zintzo izango yatzu zeure beko-ki gaiñean. Zure begien ninietan jarriko da, ta gauzaen arimaraiño zuzenduko dau zure begiratu.

Eriotzaz abotsa ixil daidanean, nire kanta-leloa jarraika doaketzu, zure biotz bizian iztimizti.

39

UME AINGERUA

Zelako eztabaida ta garrasiak ! Ango zalantza ta ezespen ! Ez da sekulan amaitzen aren burruka !

Zure bizia, ene seme, bego arein artean, ikarage ta argiaren miiña baizen garbi, ta ixillera bekarz areik bere ederraren dirdiraz.

Zikozkeri ta bekaitzak, areik bai dagiezala anker ta temati ! Aizto ezkutu odol-egarbera lez dira arein itzak.

Jarri zaitez zu, ene seme, arein biotz suminduen erdian, eta jausi daitezala arein gaiñera zure begi onbera orreik, illuntzeko bake errukibera egunaren burruka gain legez.

Egizu, arren, ene seme, begira dagiela zure arpegia, ta orrela ulertu begie gauza guztien zen-

tzuna. Maite zagiezala, ta eurak be orrela alkar maite izan begie.

Erdu zu, ene seme, betikoaren altzoan zeure lekua artzera. Edegi ta jaso biotz ori eguzkia agertzorduan, lore barria iduri. Eta eguzkia etzatean, makur egizu bekokia ta atzendu, ixil-ixillik, arratseko otoitza.

eta 40

AZKENENGO EGIUNEA

Goiz batean, bide arritsu zear niñoian ; eta, ezpatea eskuan, errege eldu zan bere burdi itzalean. "Salgei nago !", nik oiui. Erregek eskutik artu ta au esan eustan : "Altsu naz, erosi zaikedaz". Baiña ez eutsan ezer balio izan bere almenak, eta ni bage itzuli zan bere burdian.

Itxita egozan etxeak eguerdiko eguzkitan eta ni alderrai nenbillen etxarte biurrian; ontan, agurre bat, urrez beteriko zakua eroiana, bidera urten yatan. Une bateko zalantza ondoren, esan eustan : "Aberats nozu, erosi zaikedaz". Banan-banan aztertu ebazan bere diru-txanponak. Baiña nik bizkarra emon neutsan, eta andik aide:

Arrats-beera zan, eta baratzeko esia loraz egoan oso. Neskatz panpoxa batek, aurreraturik, esan eustan: "Neure irribarrez erosiko zaitut". Baiña aren irribarrea zurbildu ta malko artean ezeztu zan. Eta bakarrik biurtu zan barriro begerizera.

Eguzkiak dirdir ondartzan eta itxas-olatuak alkar joka zoragarriro. Ume bat jarrita egoan arean, maskorraz olgetan. Burua jaso eban eta, eza-gun ba'nindu lez, esan eustan: "Ezerezez erosi zaikedaz". Jolaska egiune au egin nebanetik, azke naz.

Azkena

BARATZE-ZAINA

i

—Erruki zakidaz, ene erregin !

—Baiña, zelan ator orain, esaik, enparauak joan diranean?

—Orixegaitik; nire ordua beste guztien atzena dalako. Ta zer geratzen yatzun itandutera natorkizu zure azkenengo jopuari agintzeko.

—Eta, esaik, zer gura dok nik esatea ain berandu ?

—Ba, egin nagizu zeure baratze-zain.

—Nire baratzaren zain... ! Zoratu egin az ?

—Ez... Gaiñerako guztia itxiko dot. Ezpata ta igunak bota. Ta ez nagizu igorri bakaldun-jauregi urriñetara, ezta ez egidazu eskatu guda-irabazi barririk ! Nik ez dot izan nai zeure baratze-zain baiño.

—Eta, esaik, zer egin bear dok ?

—Morroi naiatzu zeure utsartetan, lanik ez dozun egunetan. Mardul eukiko dot zu goizero ibilliko zarean bide-zidorreko bedarra, ta nire lorak,

zure oin-azpian ilteko leiatsu, onespenez beteko dautzuez. Saptaparna adar artean zeuretako egingo dodan txinboan kulunkatuko zaitut, eta iluntzeko illargia zure gonearen egada ostu artean muntatzen saiatuko da. Zure lo-gelako kruseluaren orio usaintsua barritzuko dot. Arraian ta sandal-margozkiz, arrigarriro edertuko dautzut oin-aulkia...

—Eta, zer gurako eunkek ordaiñez ?

Neure esku artean eukiten itxi dagidazuzala zure eskuturtxoetako loto-morgilak, eta lora-katez zure besamuturrak korapillotzen ; itxi dagidazula, arren, zure oin-azpiak axoka-odolez margoztuten eta neure mosuz kentzen, dabiltzala ausaz eurekandu daben autsa...

—Ederto ; gaurtik az neure baratze-zain.

2

Bai, egia, olerkari ; zure ulea zuritzen asia da. Zeure gogarte-orduan illuntze bakarrez, arutzagoko dei-otsak entzun dagizuzala.

Ez. Adi nago norbaitek, apika, onezkero berandu dan arren, ea baserritik dei egiten daustan. Ernai nago, biotz gazte deslai bik alkar jo ta lau begi ixiotuk, ixilla ausi ta euren ordezt mintzo dan musika nai baldin ba'dabe. Ni eriotza ta arutzagoa gogoz artzen bizitz-egalean jarriko ba'nintz, nok taiutuko leukez arein abesti leratsuak ?

Ez. Bai ilgo ez ilgo daukazu aurrenengo izarra. Illotzen txondorretako sugarra itzaliz doa piz-

kaka, ibai mutuaren ondoan. Iretargi aspergarriari zaunga dagoz txakalak aldizka, etxe bakartiaren larraiñean... Gautar ameslari batek, bere etxetik gaba ikustera urtenda, buru-makur, gerizpeko ots-barbailla entzun ba'ledi, bizitz-ezkutua nok esango leuskio belarrira, ni, neure atea itxirik, neure atxillo ilkorretik askatuko ba'nintz ?

Ez. Zer deutso nire ulea zuritzen asi arren ? Baserriko gazteena ta zarrena baizen gazte ta zar nozu. Batzuk irribarre dagie gozo-gozo, beste batzuk maltzurkerizko ditzira dabe begiratuan. Oneik negarrez doaz eguzkitan ; besteak illlunetan gorde oi dabe euren negar-zotiña. Ta danak dagoz nire bearrez, eta ez dot astia galdu bear beste bizitzako zergaitietan. Nire adiña danena da. Zer deutso fire ulea zuritzen asi arren ?

3

Eguantzaz itxasora bota neban neure sarea, ta osin illunari eder arrotzezko gauza bakanak ostu neutsazan. Batzuk irripar antzera dizdiz egien, beste batzuk negar-anpulu antzo argi, ta euretarikoen bat emaztegeiaren matrailla iduri, gorritz jazten zan.

Neure altxorragaz nentorreanean, nire maitasuna bere baratzean egoan, lore bat ezarian orriultzen. Lipar batez zalantzak artu nindun, oiñetara jaurti neban itxas-ondoak emon eustan oro, ta zain jarri nintzan **Arek dana begiratu ta iñoan** : "Zertarako dodaz nik gauza ain bitxiak ?"

Lotsaturik burua beera makurtu ta gogora neban:
"Gauza oneik egiaz ez dauste niri ez indarrik ez dirurik eroan. Ez, ez dira aren duiñeko bezuzak, maite-erakutsiak..." Eta eurak, banan-banan, kaler aurtzen emon neban gau osoa.

Goizean, bidazti batzuk igaro ziran andik. Batu eben nire altxorra ta lurralde urriñekoetara eroan.

4

Ai !, zergaitik egingo ete eben nire etxea azokarako bide ertzean ? Neure zugatzetan lotzen dab bez guztiak euren ontzi beteak ! Eta sartu ta urten, euren gogora dabiliz... Begira jarten naiake, ta alperrik doakit astia. Eta, zelan egotziko ditut andik? Eta egunak egaz ta egaz...

Gau ta egun ots dagie arein oinkadak nire atean. Alperrik diñotset : "Ez dakit nortzuk zarien". Batzuk nire atzamarren ezagunak dira, beste batzuk nire suurrarenak, nire zanetako odolak gogoratu bide dauz beste areik, eta ba-dira batzuk nire amesen ideko diranak be. Zelan egotziko ditut? Eta dei egiñik, diñotset : "Nai ba'dozue, sartu, sartu neure etxera".

Lenengo eguzkiz, jauretxeko kanpaiak deitzen dauanean, danak datoz otzarak eskuan. Arein oilak larroskarakoak dira ta ozkorriaren argi bariak dizdiz dagitse bekokietan. Zelan egotziko ditut ? Eta dei egiñik, diñotset : "Zatorkidaze baratzera lorak artzen, zatorkidaze".

Eguerdira, jauregiko atean gongak ots dagianean, ez dakit nik zergaitik, euren lana itxi ta neu-re esiari deusela izketan jarri bear daben. Arein txilibitu-soiñua bai makala ! Zein laru ta igar arein uleko lorak ! Zelan egotziko ditut ? Eta dei egiñik, diñotset : "Zagoze ene zugatzen gerizpean, adis-kideak, jarraitu ortxe".

Gabaz, basoan txirtxiriak kantari, nor dot nire atera geldi-geldiro urreratu ta oso ixil dei dagian ori ? Ozta-ozta dakust arpegi bat... Ez diñotsagu alkarri ezer... Guztia estaltzen zeruko ixil-lak... Zelan egotziko dot nik ostatari mutu au ? Ta itzalean begira dagit aren betarte, ta joanez doaz ameseko orduak eta orduak...

5

Artega nago ta urrutiko gauzen egarriz, eta barrena zabalduz doakit urrungo urduritasunen azkeneraiño eldu-min batean. Eta zure txirulak dei dagist sarkor, oi arutzago izenbage !, ta ni aztu ego barik nagoala, atxillotua betiko espetxeontan.

Leraz nabil ta ernai ; arrotz antzera naz, lur gogorrean. Zure arnasa eltzen yat, nire biotzak berea lez aitzen dauan izkuntzan eziña dan itxarokizuna belarrira egokituz. Eta zure txirulak dei dagist sarkor, oi urriñeko ezkutu !, ta ni aztu ez dakidala bide-zidorra, egodun zaldi ariña ez da-goala nigaz.

Zilimala ta nakar, neronen biotz barruna noa erromes. Ordu zurbillen laino eguzkituan, zureki-ko ikuskizuna bai eder ta zabal zeruaren urdiñean ! Eta zure txirulak dei dagist sarkor, oi azken amai ! ta nik aztu bakarrik bizi nazan etxe onek, bere ate guztiak zarratuta daukazala.

Txori otzana kaiolan bizi zan, eta basoan txori jareia. Baiña euren zoria zan alkar aurkitzea, ta ordua jarkia zan.

Txori jareiak onela kanta : "Maite, egaz dagi-gun basora". Txori atxillotuak iñoan ixil-ixil : "Erdu ona ; bizi gaitezan biok kaiolan". Txori jareiak ots: "Burdin-sare artean ezin egorik edegi". "Ai !", oi u txori atxillotuak : "Jakingo ete dot nik zeruan kokatzen ?"

Txori jareiak onela kanta: "Ene maite, txiotu solo-abestiak". Txori atxillotuak iñoan : "Zagokit alboan, jakintsuen kanta erakutsiko dautzut". Txori jareiak oiukatzen: "Ez, ez, ez ; kantak ezin daiketz iñok be erakutsi". Txori atxillotuak ozenki : "Ai ! Nik ez dakit soloko kantarik".

Aren maitasuna, azkenik bako opa bizi bat da, baiña biak be ezin egan egin, egoz ego. Alkar begirutzen dabe, so ta so, kaiolako burdiña zear, baiña alperrekoea da arein griña ta iskia. Ta barne-min egoai eragiñik, dabese : "Zatoz onago, zatoz onago". Txori jareiak garrasi: "Ezin daiket. Bil-

durkor yat zure kaiola itxia !" Txori atxillotuak
ixil-ixil kanta : "Ai ! Ezin dot. Ene egoak il di-
ra !"

7

Zelan nai dozu, ama, nik gaur goizean ezer
gogotan artzea, errege-semea emetik igaro bearra
da-ta ? Esaidazu zuk, ama, zelan orraztuko na-
zan ; zein soiñeko jantziko dodan...

Bai, ama, ez nagizu orrela begiratu ; ba-dakit
nik aurretiez arek ez dauazala bere begiak nire
leiora jasoko; ba-dakit nik txakezko baten baka-
rrrik ikusiko dodala urrinduz doan txilibitu soiñu
bat, intzirika, datorrenean lez izango dala... Bai-
ña errege-semea, ama, emendik igaroko da, ta
garai ortarako nik daukodanik onena jantzi gura
dot.

Ama, errege-semea igaro da... Zelan dizdiz e-
gian goiz-eguzkiak aren burdi apaiñean ! Nik ar-
pegiko estalgia edegi, txirlarri gorrizko katea sa-
matik kendu ta aren bidera jaurti dot...

Bai, ama ; ez nagizu orrela begiratu; ba-dakit
nik arek ez ebala jaso nire katea ; ba-dakit nik be-
re burdiaren gupil batek zapaldu ebala ; aren or-
ban gorrizka bat bakarrik geratu zala autsean ;
iñok ez ekiala zein zan nire bezuza, ez zetako za-
nik... Baiña errege-semea emendik igaro zan,
ama, ta nik bidera bota neutsan neure altxorrik
oberena,

8

Aurreneko txoriakaz iratzartu nintzan, eta orduko il-agiñean egoan nire argontzia. Ta leio edegira joanik, antxe jarri nintzan, neure adats askatuan lora-txorta mardul bat nebalarik... Bidez bide etorren bera goizeko laino larrosatuan. Txirlarrizko kate bat ekarren saman, eta eguzkiak emotsion bekokian. Eta neure atondoan gelditurik, leiaz esan eustan: "Nun dago bera, esan?"

Lotsa nintzan esaten : "Neu nok bera ori, bidazti nekatua, neu nok bera ori"

Gautuaz joian eta ez eben oraindiñokarren ixetu... Nik neure uleari oratzen neutson gogaitu samar. Ba-etorren bere burdi apaiñean, sartalde-eguzkiz oro gorri ixiotua. Autsez beterik ekarren jantzia. Bitsak irakian aren zaldien ago irrirts-minduan... Neure ate-ondoan jatsi ta abots aunatuz esan eustan: "Nun yagon bera, esain ?"

Lotsa izan nintzan ari esaten: "Neu nok bera ori, bidazti nekatua, neu nok bera ori".

Jorrailleko gau ontan, kruselua su-jario dago ego-aizeak, leun-Ieun, asetzen dauan nire etzanguan. Loro itzontzia lo datza here kaiolan. Nire soiñekoa urdiña da pauma (errege-oillo) baten samea lez, ta orlegia nire gain-jantzia, bedar bariaren antzera. Bean jezarrita, leio ondoan, kale bakartia begirutzen dot... Eta joanez doa gau illuna, ta ez naz nekatzen abestu ta abestu : "Neu nok bera ori, bidazti itxaron bage, neu nok bera ori".

9

Gabaz, bakarrik noanean neure maite-deira, txoriak ez diardue kantari, aizea ez da igitzen, kaleko etxeak, ezker-eskuma, ixillik dagoz...

Eta ene orkatil-gailluak txintxin dagiste oinkada bakotxean. Eta zelan lotsarazten nauan onek !...

Balkoian jarrita, arnasc-eutsi, aren oinkaden zain nagoanean, orriak mutu dagoz zugatzetan, ura be geldi-geldi ibaian, gauzain lokartu baten belaunetan ezpatea lez...

Eta nire biotza pilpilka, zoraturik. Eta ez dakit zelan ixillazo ! ...

Ene maitea etorri ta aldamenen jartzen yatanen, gorputza dardartu ta begiak izten yatazanen, gaua illundu doa, aizeak argontzia itzungiten daust, odeiak izar-zain dagoz...

Eta ñirñir dagist bularreko bitxiak. Eta ez dakit zelan itzali (amatau) ! .. .

10

Amaitu egizu bein edo bein, ezkonbarri, bera or daukazu-ta... Ez al dozu entzuten zeure ateko katearen soiñu gozoa ? Zabiltz... Eta ez dagiela zure orkatil-gailluak zarata andirik atara, zure ibillia otzan neurritua izan dedilla... Amaitu egizu onezkero ; gaba da, ta bera or daukazu.

Ez, ez dozu iratxo-aizea, ez zaitez ikaratu. Jor-raillekoa da gaba, illargi betezkoa. Ez dakuszu zein zerutiko dagozan larraiñeko itzalak? Ez dakuszu zeruak bere argiz koroatzen zaitula ? Eratsi zapi ori, nai ba'dozu; ar egizu kruselua, bildur ba'zara... Ez, ez da iratxo-aizea, ez bildurrik izan.

Eta lotsa ba'zara, ez egiozu ezertxo be esan. Naiko dozu, bera igarotean, zu alde batera bazter-tzea... Ezer itantzen baldin ba'dautzu, makurtu zuk, nai ba'dozu, ixil-ixil zeure begiak. Eta zure besakientzat, ez dagiela otsik atara, kruselua goi, barrurantz daroazunean. Eta lotsa ba'zara, ez egiozu ezertxo be esan.

Orrela zagoz oindiño, emazteki? Begira, or daukazu bera... Ez dozu ixetu oraindik ukuilluko argia ? Eta jaureskundeetarako arratza ? Ta ezau-garri gorria, zoriaren iragarle, zeure ulearen erreia zurian ? Baiña etzara oindiño jantzi gaberako ? Ezkonbarri, ba-dantzuzu ? Or dago bera...

IT

Erdu zagozan lez ; etzaitez geiago egon ! Kopetea nasaitu ba'yatzu, ulearen erreia ondo atera ez ba'dozu, gonauntzaren zintak jarein ba'daukazu be, zer dautzu zuri ! Erdu zagozan lez ; etzaitez geiago txukundu, apaindu!

Erdu, bizkor, bedartzatik ! Zure oiñak iruntzaz margultzen ba'dira, zure orkatilletako txin-txillen ots alaia naastu ba'dadi be, edo zure ka-

adutik dingilizka e-
 gia... Zuk beia eras-
 guriña baizen leun
 ta ni, geldi, zugatz-

nta eban. txori bat
 Mango-lorak bidean
 ka etozan erleak, o-
 ben aintziran ikus-
 apaizak asi ebazan
 an, beia erasten zi-
 ure kaiku utsagaz.

keko gonga goiak i-
 -talde uxatuak, au-
 itik etozan emaku-
 an. Zure beso-gai-
 ua zeunkan bitsez
 era joian, eta ni ez

z nekian zergaitik.
 banbu-adar artean
 k luzatuz, oiñak ar-
 ri. Kanta-ekiñaldia
 ñez niñoian, ez ne-

eban, zugatz abaildu
 orbait ebillan ara ta

ona maratz, eta zokor
til-gailluak. Eta txabo
zergaitik ez nekiala.

Bide estu ta biurn
eta mango-basoak eta
serriko eleiz ondotik i
tik... Baiña ni txabo
zergaitik ez nekiala.

...Urte asko dirala
gogora, aize meeko eg
arnas egian, eta mar
urduriak, jauzika, na
goan tupikizko erra
pail-egun aize meezko
gaitik ez nekiala.

...Illuna gero ta it
doa barriro. Zelai ba
erriko gizonak ur-ert
ni, ez dakit zergaitik
tzen naz atzera, txit

Basoetako kerizpe
raren usaiñez zorabia
laxe maiatz-biotzeko
ratua nabil ni ariñar
noraeezan nabil. Eta
gura ez dodana dauk

Neronen irritsare
eta, neure aurrean o

...nai dot, baiña iges
 ..., barriro dei dagist
 ...na gura dot, eta gu-

...a ta begiak begiz ge-
 ...biotzen edestia.

...ta enaren usain go-
 ...nire txilibitua, jau-
 ...tea amaitu barik oin-

...gea dozu, kanta ba-

...oak, begiak mozkor-
 ...zeustazun koroia,
 ...rrearen antzera... E-
 ...orde, da gure jolasa.
 ...zo alperrekoak...
 ...gea dozu, kanta ba-

...oraingoa baiño ara-
 ...teko gogorik, ez itza-
 ...etarik illunaren leza

...agea dozu, kanta ba-

...il-altzora, eskuak ez
 ...kizuna baiño arutza-

go. Emon eta artu bal
poztasuna lauskitu ats
raiño...

Gure maitasun au
ten antzera.

Txori oria kanta ka
Nire biotzaren poza
berberean bizi gara, ta
neure baratzekeo zugat
Eta gure garagar-solo
soetan ataratzen doda
serriari, ta Anjana er
Erri osoak daki nire iz

Zelai bat dago baka
re ortuan euren aunts
ra doaz eztingai-billa
uretara botaten dabe
nik bañu artzen doda
tatik kusm b ra igar
toz gure azokara... Gu
txo, ta Anjana erreka
osoak daki nire izena

Udabarrian, mango
etxeraiño doan laster
rein liñoa eldu ta batu
soloan kalamua lorat
darka irripar dagien
dagie dardarka. Ta are
euriak poztuten dau

ra Anjana erreka
daki nire izena. Ari

an, ona eldurik, irri-
latozanean beti, nor-
ela, ete dakie ?

utxumutxuan doiaz
n beti, zugatz artean
garri ete dabe?

n, erradak okertu ta
an datozanean beti,
ka daukiela, ete da-

n alkarri begiratzen
, barre-purrustadaka
ta lardaskatzen dau
retan datozanean be-
n gogamena mataza-

a betea mukurrean.
itzuli ta so egin zen-
aizetara ?

tz zurbilleraiño doan
etik zure begien ziz-
k itsumustuan sartu

ta bestetik beingoan urte
 diran txori orrein antze
 goz izar antzo mendi o
 noa zidorretik...

Baiña, zer dala-ta g
 egin zeustan zeure zapi
 kurrean, errekatik zento

Egunero, ba-dator
 moiozu neure uleko lore
 tsan itandu ba'dagi, ez
 rri dator eta bakarrik jo

Begira an, lurrean o
 doan. Zoaz, aizta, ta ed
 razko oial bat; aren be
 atsekabez urtzen daust
 zer darabillen gogoan i
 bakarrik doa.

Zergaitik jarri zan n
 urtena dagidan bakotxe
 nik ; eta nire begiak, ol
 josi oi dira.

Ez dakit berari itz e
 zan nire atean?

Baltza benetan garil
 gun udazkenean zeruare

Arek oiukatzen da-
elodi barri bat dau-

, eta neure lana itxi
atean ?

enetik, eta aren go-
Eta biotz baten iza-
tariko udabarri-ar-
K...

abillen lora-orri an-
indun zartean, eta
rputzeko aspera lez
biotzeko surmurra

rita, zeure eskutu-
Zabiltz eta bete egi-
tua dozu-ta !

ura eskuakaz, be-
z eta bete egizu on-

rea be ba-dabil bere
arreka, euren kau-

aiak pilloturik doaz.
u ta barre dagie al-

perrik. Zabiltz ta bete e
etxera !

Ez egidazu, otoi, gor
Esaidazu neuri, adiskid
karrik ! ... Esaidazu ba
ez dabe nire belarriak

Gau itsua ; etxea i
txorien abiak... Ea, es
irripar bildurkoi, lotsa
biotzeko ezkutua !

—Zatoz, gizon, ez g
orrela ñirñirka zure be

Ez dakit lo-erazle
ta ez dakit ze zorakorta
dan au...

—Ez zaitu lotsarazte

—Eta zer ? Ba-dira
pikoak be. Batzuk ern
dar itxi. Ba-dira barre
dagienak be... Ta niri z

—Zer dagizu or, g
orren kerizpetan ?

Nire oiñak ezin
emen nago, geldi, keriz

—Ez zaitu lotsarazte

Tira. Batzuk ariñ

...eik azke dagoz ta
...k ezin dabe neure

...atzen dautzut ba-

...skale ase; dauko-
....

...en ba'yatzu, emoi-

...itu?

...skaletxo ase ; ba-
...la.

...in bakarrik neure
...bizia ezti litzakit

...ño ez ba'lebez?

...litzakez betiko jo-

...skaletxo ase; ba-
...la.

...z egiozu maitasu-
...ítez.

...autzut ulertu...

—Biotza ezin daik
tiz izan ezik...

—Zure izketa illu

Labur dozu atse
rre dagian bitartean,
ra, luze dozu, ta ba-c
dedilla zure begietan !

Ori izketa illun

—Lore-kuskuan e
betikor artean, lotua
daukan guztia galtzen

Ori izketa illun

Zure begiak itaun
tzunean barrendu na
lez.

Ezer be gorde ed
llostu dautzut neure l
Origaitik ez nozu eza
karrik, milla ataletan z
rako sorta bat egin. N
ba'nintz, neure ailletik
rri naitekean. Baiña,
tzaren mugak ?

Zuk ez dozu ondo
bertako erregiña izan
ten bakarrik ba'litz, ir
litzake ta zuk lipar bat
Au oiñaze bat bakarr

n ezkutuaren on-
 utik be esateke.
 atsekabe ta atse-
 ronegan amaiba-
 asun. Zeure bizia
 baiña zu etzara
 a elduko !

kidaz ! Esaidazu

odei artean galdu
 eure uledia jare-
 tu urdiñean batu-
 ari dautsola artu-
 tian, ixil-ixil nik
 Begiak itxiko do-
 arpegira begira-

ko gara mutu ta
 kar-bakarrik illu-
 a eguna zabalduz
 o dautsagu, ta ba-

kidaz ! Esaidazu

eruko arginabar
 ra nire maite-irri-

tsatenak. Neure zara
bako amesetan bizi z

Oiñak daukazuz
tsuz gorrizkatuta, er
ezpan gazigezak neu
zo-kutsua dabe. Neu
ames bakartietan biz

Nire griña zurbil
ene begirakunaren o
sika-sarean zaukada
ra, neure zara, ta n
zara.

Nire biotzak —ba
rua idoro dau zure b
egun-sentiaren kum
sakontasuna nire kar

Itxi egidazu soil
naiten, neurribako z
egidazu soilki zure oc
zure eguzkian zabald

Esaidazu au egia
egia dan !

Nire begiak tximis
tzera erantzuten daus

nire ezpanak len-
 i-edegia baizen ez-
 adako maiatz guz-
 na ta besoetan da-
 tiz urtzen dala, ar-
 ba'dabe? Egia ete
 etatik iruntza jaus-
 n dala soiña artzen
 a ete da, esaidazu,
 a, gizaldi ta mun-
 da, azkenez aurki-
 urteko leia biziak
 zkera gozoan, ene
 dats azkean ? Egia
 amaibagearen ez-
 koki ain txikar on-
 ez, esaidazu dana

idazu maitasun au!
 oritxo, zu antzera,
 otzak, pozez darda-
 zapia ta billos ge-
 xiz, eta asketsi egi-

sketsi nire atseka-
 orrela, ain urrune-
 aturik, illunean ja-
 esku biakaz estali-

rik. Ez nagizu begira
ketsi nire atsekabea!

Maite ba'nozu, a
Ez egizu barre egin n
tan biotza doakidala
gin-aulkian jarri ta n
gain- agintzean; jain
esker eta mesedeak
andi-griñarekin, eta

Etzaitez joan zu
Gau osoa itxarrik e
daukadaz begiak. E
nagoala joango zara
niri esan barik !

Izuak esnatzen n
eskuak, eta ikutzen
"Amesa ete ?" Ai !,
neuz neure biotzean
Etzaitez joan zu, er

Orren arin ezag
tu oi zara. Malko or
bateko barre-algara
ba-dazaut zure antz
diñozu esan nai doz

dala eukiko ta, iges
 Gizartetik be urru-
 a ez zaidazan... Ba-
 Iñoiz ez zoiaz joan

ago zarean ezkerro,
 e zabartasun jolas-
 dazaut, ba-dazaut
 e artu nai zeunkena

Ene maite, so na-
 eutson garratz, esa-
 Urreratu ta eskuak
 utson: "Itxi nagik".

umenean jarri ne-
 t, eta ari so egiñik,
 zen ?" Eta ez eban
 nire matrailla gain-
 dun, eta esan neu-
 k ?" Baiña etzan lo-

datsean. Nik esan
 aiña arek izten ez.
 du ta joan zan. Eta
 cari itandu oi dau-
 dator atzera ?"

Esegi nai al dozu
re saman ? Ona, nik
karra askorentzat da
batzuentzat, ezagun
olerkarien eresietan l

Berandu dozu one
rea eskatzeko. Nire
kuskua antzera zan,
barruan zetzan. Gau
aizetara ta ez dot ez
bularrean barriro sar
zirik. Ez; nire biotza
tzat bakarrik ; nire b
betiko.

Beiñola, zure ole
kit nundiko gerra-er
rra izan bait-nintza
gaillu txintxirrindun
zati oskidetsutan au
zan. Nire guda-ipuin
irrilarietan ondatu z

Zure maitasuna
Eta aomen il-eziñera
il ondoren, auts bi
nagizu zuk bizi zare
re ondamendia, ezt

arta bat egin naian,
az ta lurrera jausi.
ziñagaz begira zau-
maltzurkeriz aseta-
udun.

ot, baiña alperrik.
n errua zure ezpa-
stari orri. Zin begi
botsa ixillean galdu
uiñean lez.

ratzen. Itxi, arren,
an nire ezpanai egin
ar zurbillen argita-

ean, irripar siñiskor
i. Ainbat bider agur
, alan be, beti uste
, egia esan, nik be
o egunak, bada, beti
e agur dagi, ta gero
iro datoz adarreta-
ergaitik ez naz ba-

mes orretan; ez egi-
tz ! Betiko noala di-
u ; eta, amen batez

beintzat, malkozko z
gizala zure begiak. G
kaz barre egizu nai be

Esan bear dautzu
gura neuskizuz ; bai
egingo zeuskit-eta. O
re baitan, barrenean
tan ezerezturik. Bai, n
dut, zuk irririk egin e

Esan bear dautzu
gura neuskizuz ; bai
zeuskidaz siñistuko-
jazten ditut, eta esan
tzut. Bai, tentelkeri t
zea, zuk beste ainbes

Zuretzat gordeta
nak esan gura neusk
zeure onenakaz orda
Orregaitik izentatzen
garai-itxura dagit. E
oiñazea ulertuko ez o

Zure alboan jarri
ez naz azartuten, bi
koan. Orregaitik min
neure itz ostean gord
dot neure oiñazea, zu

Zure albotik joan
azartuten, nire lotsal

enturatzeka lez noa
a, bada, beti barriz-
ein etengabeko txi-

zkorraldi itzal orre-
ta geldotzarrarena
e ziskua gau baten
a lepotik isekatzuz ;
a ezer-ezakaz jolas-
ez errazoirik eraku-
eskiñi ta endaitza
jarrai noakik, edan

intsu ta zurren ar-
asko jakiteak zuri
ernai egoteak begiak
a atontzen nenbillan
ak... Zuzi egik nire
an, deabruari emon
datea yoagula jaki-
atea!

n-zoztor galgarriak !
e, neure bidea! Zo-
dagizala nire loka-
urakor eta azkarrak
ez eltzen dira lenen-
adeitsu, bigarrene-
su bekie bizia ! Nik
izan, Ian oro amai-

tzen baita edan eta g
ko !

Zin dagit; uko dag
edozein eskubideri. A
tzari, on eta gatzari b
ra gomutaren kutxa;
go malkoraiño ! Arda
susta, mailluki, araka
nire barrea, ta poza e
tuko yoat ikurrin ade
izateko, edateko, neu
zin yagiat aundikiro !

Ez, ez, ene adiskio
baiña ni ez naz seku
gaz Jaunari eskintzer
bagita daukat; abi ba
bat idoro ezik, ez naz

Ez, ez, ene adiskio
itxiko, ni ez naz oian-
par pozkor batek neu
gazti bakar murmurti
tu oriak egaz ez ba'd
samortuko ixiltasuna
Ez, ez, ni ez naz seku

Aita agurgarri: A
onei. Udabarriko aiz

rrak eta zure onuak
zorakeria danik bi-
egin gara, ta, ordu
aituzu.

akar ta basati, gure
uko geunskioe baka-
ak, itxi gagizuez ba-
der ba'yatzue, zoaze
! Begira, une labur
or izateko".

ingaz ba'letorkiguz,
ion guzti au geurea
artzen gaitu bizi ga-
arrian, ba, lorak al-
o daroe egada lera-
a zeru onetan orratz
zkero".

rotzari, ta ken egik
egik betarte alai ar-
ren tautik ez dakien
k pozkor, zentzun-
dez ! Arin bebil dan-
a, orri baten ertzean
ketaldia bedi ire ar-

z joan ziñean... Sa-
te nik, eta biotzean

jarri neban zure iduri
 Baiña, ai !, nire zor
 doa-ta.

Urtez urte gaztaroa
 ba-doaz, lore utsalak a
 kutzen nau bizitza lot
 dala... Eta guztia laga
 gandik joan zanari ? A
 takeria !... aldia egara

Zatoze, ba, ene eun
 txapla ; irribar zuk, en
 ene april itxi, pa-emo
 zu, ta zu be bai, illez
 maiteok ! ... daroanag
 ete gero, aldia egaran

Eder gozo da, zoko
 onela diñoen bertsoak
 ra !" Benetan andi ba
 uko egitea !... Baiña be
 ra ta bere begiak neur
 garjarioa txautu ta ab
 dot... aldia egaran doa

Zuk orrela nai ba'o
 ko. Biotza ikaratzen b
 duko dodaz zure arpe
 karri ba'naiatzu, best
 naz. Lora batzen zabilt
 tzut, ez naiatzu geiag

asaldatu ba'daizue,
neure ur-egaletik eroan-

karri ezti oneik ! Ez
dao ontatik, zure in-
otza ito daroast-eta !
ta betor goiz-argia !
palaguen tolosetan
uk lillura onetatik ;
gizontasuna, neronek
an neure biotz aska-

n eskuak, eta biotz
edertasunez ase nai
mosuz aren irripar
altza edan neure be-
lan dagiket ori ? Ze-
ña ?

ederra iges doakit,
karrik itxirik !... Eta
s-estuka. Ai ! Zelan
k bakarrik atzemon

egun irrikatzen dau
, oro-iresle, niretzat

Narrastu nagizu neure
 eroaidazu daukadan gaur
 nire amesak ; lapurtu e
 ti au; ta alako bakartac
 osoan, biok bat gaitezar

Baiña... ene bizitz
 dagiket barru-barruko
 ezik, ene Jainko !

Ortarakotan, amait
 goazen. Eta aztu egiz
 koan !

...Nor eukiko dot, b
 Amesak, bear bada, iza

...Eta esku iskitsuz
 kontra estutu oi dot neu

Neure mantuan gor
 ta argia itzali yatan. I
 gaiñean, txera-zaletsu
 Ura esitu neban neuga
 agortu. Nire arpeak ja
 eldu nai izan neban, et

Ez nagizu onezkero
 bait-naiatzu eskale gis

rainharen atzenean,
 etekaldean. Ez na-
 gi orreikaz !

ezta igalirik be zu-
 a, au ez bait-yako
 an apal-apal. Bai-

eta azurretaraiño
 ebillan aizea ban-
 iak zerupean zear
 igeska lez... Neka-

etaz, ezta atean no-
 uak lausotzen eu-
 jakin bear neban
 nduzunik? Ez da-

a dot. Ba-noa. Or
 edarra ta babestu
 zugatzaren itzala.
 doa-ta. Ni, oster,

rregaz, ordu one-
 ia dala dagoneko ?

iko zugatz gaiñez
 ioen abotsen oiar-
 oaz aate basatiak
 rainhano.)

Nora zoaz ain
itxia da-ta?

(Loaren atzamar
dabez. Bela-abiak ix
Gizonak itzuli dira s
tzen dabez euren og

Nora zoaz ain ari
dozu-ta ?

Eguerdia zan joa
dartsu kiskaltzen eb
lana ta, zu joan ziñar
re lo-gelan jarrita.

Aize ozkirria etor
sundaz oro betea. Us
gaitz, kerizpetan, et
yatan, urrin soloko m
rik.

Atsedeen artzen e
Bidea bakar joian. Ja
murra. Nik zerura s
ban izen bateri izkia
serria lo zetzan biago

Aztu egin yatan m
jolaska ebillen arega
-joian, lau-lau, ertz o
riak betikotzen eben
tu egin yatan ulea or

Bideko lurra gal-
 rnas-oska. Usoak
 Ni, barriz, bakar-
 an zintzanean.

ean, eta nire bizi-
 r dala-ta, esaizu,
 ? Zer dala-ta ata-
 bizitzearen aterpe

a, ta ikatzarri ba-
 utuaren gerizean.
 argitan, baltz ne-
 itik zarraztu zen-
 arras erabilli zen-
 ardartia, aren abi

ok be ez ditu begi-
 aukie euren ixilla-
 ta lan, kaskarin ;
 aseluak ixio ta ura

nire maitasuna ez
 a zuk biurtu egin
 uk zabalik dauka-
 daustazu neurea.
 un, betazal bako
 aren aurrean !

Artu neutzun zeu
 biotzean estutu neba
 rituta geratu zan. O
 illunabarrean, lorea
 rauan.

Lorak eta lorak z
 zitza !, euren usaiña
 tzeko ordua joan yat
 sa barik nago, baiña

Bein neure barat
 itsu bat etorri ta loto
 eustan. Txorta ori ne
 nebanean, malkoak i

Mosu emon neutsa
 zara lorak lez, eta ez
 opariaren edertasuna.

Emakume, etzara
 gizonak be etengabea
 tako edertasunez, et
 jantzi dabe zure gazta

Zugaitik eundu da
 rituzko miesa ; marg

dautso zure kerari.
 n, zu ederrago egi-
 k emoten dauz, lu-
 k euren lorea.
 ta erdi ames zaitu-

tean, zuk, oi Eder-
 irkinge, zeure arri
 sor ta lor, eskean
 zu zuk, ene maite,

jarraitzen dau, zu-
 asun aldagaitz !

zo bedi agur-unea !
 a baiño. Maitasuna
 a abestietan doala
 bear onek, azkenez
 . Leguna bedi, gau-
 en atzen-laztana...
 geratu zaitez pizka-
 k ixilka ; zeure au-
 bidean zuri argi egi-

Neure amesaren
 beiñola, neurea izan
 Eguzki bagako kale b
 Errege-aate kutuner
 tzeko aizetan; usoak

Bera, atondoan kr
 zan. Bere begi aund
 eustan aopeka : "Zela
 ra noakion, baiña itz
 tu, ta oldoztu, ta ezin
 re izenak...

Aren begiak nega
 zatu eustan eskua t
 Kruselua, zatitxo bat
 darazita, itzali egin z

Ba-zoaz, bidazti
 aldi txarra izan dau
 tan dizdiz dagie bizi
 oindifio gazteriaren l
 onezkero ? Joan bea

Ez dautzuguz er
 leiatsukaz. Zabal-zal
 re zaldia, basta ta gu
 gotan urteiera zarra
 geure abestiakaz izan
 tu baten geugaz euk

Bidazti, ezin zai-
 oak ez yaku beste-

dautzuz begiak ?
 odolean? Nundiko
 zkutu izugarri iga-
 ire biotzean orrela
 o aginduez ?

oa'yatzu, bakea gu-
 kruseluak itzungi,
 ara ostoan surmur
 rak bere erraiñu la-
 ... Bidazti, zer in-
 ean, gau-biotzetik ?

ua izan yat egun.
 koan, ostan jausi
 a. Axat illun batek
 r sartzen ditu bere

oi ziran bidaztiak
 Larraiñean zabal-
 eta, goiz-illargiaren
 mintzatzera jarten
 n ziran indar-barri-
 ebezan lenengo txo-
 an buru-makurka,

Nik ez neukan za
rik. Aztutako krusel
ormatik begira dauka
urmaeleko sapa art
targiak, eta barbuak
de-zidorreko bedart
regana egunaren il-ze
zea daukat begira, t

I al az ? Deika ag
matik dindil yaukana
beso antzo. Dei dagis

Egun osoan izan
be ostu bear ete dau
ta itzalagaz bakarrik
zulatzen yozan ire ab

Gau-loaren musi
Zerurantza ez dagie
ren gainez, ego ixille
iñoiz jausten, erio go
ñera ?

Dei dagistan? D
gie ba, alperrik mait
goz zain ! Agortu be
lupeak biurtu begiz
deetara ! Or geratze
naioan !

orri autsez betea,
 u-dario begiak, la-
 ontzi antzera, zoroa

en aurrean. Olatu
 en euren altxor ez-
 ren ez-jakiña nar-
 arik ebillan, baiña
 itza onezkero billa-

rtzeka, zeru eziñe-
 ak, obo betikorre-
 doazan lez; zoroa,
 oakarrean zear ebi-
 a.

esan eutson: "En-
 daroazun urrezko
 so ta so inguruma-
 zan ! Etzan amesa,
 latzeaz. Eta, amo-
 n eban. Nun, nun
 itura au eban: arri
 ikutu, eta, burdi-
 ratu barik, barriro
 n iku-arria, baiña

ee, ta urre zan zeru
 illitako bidetik, al-
 arik, soin abaildu,
 atza lez.

Gaba eldu arren,
txoriak lotara joand
ganduan izuak arna
entzun eidazu, ene

Ez, ez dira oian
sugetzar baltza lez
min loratuaren irra,
nun dago eguzkizko
abia ? Ene txori, en
itxi !

Gau bakartia zea
gidiria lo mendi aiñ
eutsi, ordu zenbatze
ru-sakostan igeri. Er
zuz egoak itxi !

Ez itxaro ez bild
zuretzat ez itzik, ez
terik, ez abirik ! Ege
rrik, eta zeru-azpik
tzun eidazu, ez egizu

Anai, iñor ez da
gora au, ta poztu za

Ez da gure bizi
zidorra bere ez bide
ez dago eresi zarra a

ez dau a betikoz

itez.

orduan bete-betea
bizitza itzal urrez-
ei egin bear yako
arren ortzira igon

itez.

re lorak, ibilli da-
a. Gure odolak di-
'genduz zimeldu-
Gogotasuna dogu
il-kanpai-joka da-

tez.

aten, gauzak be-
Iraduz dabiltz or-
k, lan gogaikarriz
bat damosku ba-

itez

za-neurkera alda-
itea garesti yaku,
ako. Betikoan da-
a lurreko amesa-
zeak doguz, erio-

itez.

Emon barreari,
ko oreiñaren atzetik
jarrai nabilkio iges

Mendi ta ibarret
tik, urrezko oreiñar

Zatoze zuek, or
zamaturik zeuen su
ez noiz, zoko bageko
kan guztia lurrera j
rrean. Neure biotz

Eta mendiak eta
rrak eta lurrak, iges
rik urrezko oreiñare

Garilleko egun b
ingizko ontzi bat eg
Ni bakarrik nengoa
jolas aregaz !

... Eta erre kara j
tzia.

Odeiak baltzez j
ro zan eta uiola jau
bal ta oldarkoi, ero

Eta nik uste ne
rra neure zoriaren a
aren kalte guztia n

u luze onetan, go-
neban bizitz-joku
neure zoriari
x; eta, bat-batean,
oan yatan ingizko

ko azoka be zaba-
zan, aldi ta diru,
ez, anai, oraindik
k ez nau oso-oso-

r-emonak asaka-
ia barriro. Zer or-
Bare zaitez, orain-
arrak ez nau oso-

leitzar jausiak ez
rauntsiaren zain.
az jabetu orduko.
Bai, anai, orain-
arrak ez nau oso-

ondoan, or eske-
ergelez begiratzen
a uste dau, antza!
zerbait; alanbea-

Ipurtargiak ñar-
ezkutuka atzetik

datorkidan ori ? Oso
etzara joango esku
tzen yat-eta ; alanbea

Gauerdian, esku-
zaukadaz Lain begi
re biotz gaiñera zato
tasunez betea. Bai, b
tzen yatan oindiño !
soildu !

Eleiza bat —bai
eukan ez aterik ez le
ziz egiñak. Mundua
neronek opalmaian j
ban egunero.

Orio usaintsuzko
eleizako gau illun so
etenbageak inguratz
bil astunean.

Ormetan margozt
tsezko iduriak, bide
egodunak, giza-arpe
geak—. Ez zan zul
be, ez txori-abestien
ez uri leiatsuko iskan
sarrerarik. Neure ag
penak abestuz, geldit
tzen ebazan goiko sa

to biurtu zan su-la-
unak barriz izenba-

ntzan orrela. Egun
k jo eban eleiza, ta

an kruselua. Orme-
kurtu antzera ziran,
n buruak gorde nai
almaian, irribarre-
aren ikutuz bizi.

leak, edatu ebazan

da zurea, ama zur-
gizu zeure semeen
o zure jakia. Egun-
a. Argaltasuna do-
ostaillu... Ez, ezin
gosetiak... Baiña,

riko zure irribarre
Egipenik bako zu-
otzak.

zu bizitza, ez baiña
z begi-urduri. Mar-
n, gizaldiz gizaldi,
pen mengel baiño

eztan zeure zeru orret
zun edertasunez gain
gurmea...

Eukizuz, alan be,
llerako, nire maitasun
Lanez nekaraziko zai
dot ikusi; ta maite za

Bizitzako auziteg
eguzki-izpia jarten da
ta gauerdiko izarren a
orobat, ene abestiak j
odeien musika ta zuga

Baiña zure dirutza
kiaren urre alaizko au
gi oldozkorraren ditz
du gain zabaltzen dau
zure ogasunetara. Et
rutu, zimeldu ta autse

Gau-erdian, gizor
neure etxea itxi ta Ja
nau lau mutur ain lu
eutsan bare-bare: "Ne
ezer entzuten.

rean lokartutako
ak au esan eban :
ro lau mutur euki
parriro oiu: "Orreik
k ez eban ezer en-

, bere amaren kon-
eutson gizonari:
itxi eure sukaldea".
entzuten. Eta Jain-
etorri gurako yok

auretxe aurrean.
a-zara, ta gain eto-

lean, ezer be etzan,
i eban neskatoaren
ik. Eta txistu aren
parta oroz gaiñetik

en, alkarri sakaka.
oak itorik.

aikarrian, ezek ez
erosteko laukorik
ña tximika ta biotz-
uak dendako era-
argarria iduritu ya-

Emakume ta gizon
 ziran lapikogilleak, ba
 toak, erratilloak eta sa
 kan. Mutikotxoa, bur
 lupeztua, jarrai doak
 esan dautsonez, mun
 Ta neskatoa, amaren
 atzera, buruan errada
 ta ezkerrean umea dit

Egun batean, jarrit
 llosik, anka-zabal. N
 garbitzen ziarduan, ira
 bat erre kara begira, tx
 gana joan zan, zoli b
 negarrari emon eutsan
 rik, umetxoagana joa
 umetxoa beso batean e
 artean banatzen eban
 re-semea ta giza-semea
 rapilloturik.

Maiatza zan. Ireta
 joian antza, ta lur lego
 giten ; onetan, ots b
 ñostana : "Erdu, ene
 lestu ta leioratu nintza
 bat, lupetzez kuin-ku

muñ ikoari begira e-

ize-bolada gozoa el-

ri itaun dagitsot, ia
abereagandik, onen
za-miñek ulertzen.

undiko len-atsegin-
doa arein biotz biak
Oraindik ez dira, ba,
lorratzak, aren kide-
dan arren...

okartua itxartzen,
; ta abereak gizona-
e samurretan, eta gi-
irripar onberatsuz.
de dira, euren koko

, begirada batez ar-
guztia ostu daikeo-
dozu entzuten.

bururik arrokenak a-
ez-ezagunak maite

rreik, ederraren ede-

rrez bakaldun bateri
nok, zeure sukalde ap
morroi dozuzalako.

Zergaitik mintzo za
Erio ?

Arratsez, lorak ma
zure okuilluetara doaz
urrats-bigun, eta aitze
tazuz...

Eta zeure surmurra
iarrez maite-minduko

Zeremonien dirdaia
tegua ? Ez al dozu ap
uledi kizkur gorria? E
aurretik, zeure ikurriñ
dabe gaua argituko, en

Bai, zatoz, zeure m
an ! Jar eidazu zeure m
zabiltz ! Neure atean e
diaren zaldi artegatsue
zapia, so arrosko ene a

Gaur gabea, bera t
gara

Dana baltz gutar ta
odeiak, eta itxasoko o

stea zabaldu ta ka-

ekaitzak bultz dagis-
a, izu-laborrian, poz
un eta, dardar, nire-

iaiko bere maitasun-
n neutson, eta ateak
n emon ez egion. Ez-
n, eta belarrira min
llurazo arte... Azken
, gozotasun bilduan.
zta nire kantak itxar-

ondartzatik dei egis-
k jarri da, eskutik ar-

, aren zapiak dardar
agitso bular gaiñean.
rti eban bizitzara, ta
gi, biotzak biotz.

oizi zan, artotza on-
antza aritan, irri-al-
gurenean, eta ema-
; bai ta bidaztiak be
dendu ta itz egitera.

gaillur aiñubetsuko
arturiko suge antzera
or zaitugu ?", itandu

geuntsan arriturik. Taurri zan, aren txabolararen oso gaututa, biurtu gñatuz.

Biaramon goizean, etan joan ziranean, aren eben, baiña etzan aren arpegi irribarrez beteak ur barik, eta aren kruz eban jakin nun idoro zeto etzan an agiri.

Maiatzean, eguzkia jarrita, negar egiten gertatzen naz : "A joan dan lurra egartsu oneitan bere ebat ?" Eta batak beste ete da beste lurrik mend

Eta eldu zan uda-garai eta ni jarrita nengoan aitzungita. Bat-batez, murrean, itzalkari batzutan etorri etorrena ! "Zer zek estalpetzen auna zer ai !, ez daukan emen gertatzen dagizun ?"

"Au da zeru bera", "ge"; au da iturri bera, lauau zabaldua... "Orain" "gu ez gagoz bakar-bakarkiro, esanik : "Neure nintzan, eta iturriaren totsa nentzun, gau altz

etan zear iges doaz
 eko eguzkiak eraso-
 ztigai billa ; argitan
 tz, zorapenezko ega-
 ozkor ganorabakoa

zuli bere etxera ! Ez
 ztiñari eraso ta sun-
 biak igarorik ! Bebil
 ian bitsa lez ! Onda
 taka !

n orrek, eun urte gi-
 oneik irakurtzen do-

barriko altxor guzti-
 zko odei onein argi
 re ateak eta begira ;
 an, orain eun urte il

ta zeure biotz-pozta-
 n, eun urte zear, zo-
 a dautzun alaitasun

TZA

gabe egin ninduna.
a zuk ixurtzen do-
izi barriz bir-bete-

enditxoz kañabe-
rtan jo ta txistutu
urriak.

ez, amai barik za-
oz-atsegin euritan,
ako esakunari.

nbagea, ene esku-
et bakar-bakarrik.
a zuk ixuri ta ixu-
rik betetako tokia.

ostazunean, biotza
ula, dirudit. Begira-
en nik.

Ene bizitzan gordi
biurtzen yat ez dakit z
gurtzeak bere egoak
roz doan txoria baize

Ba-dakit zuri eder
lari legeztatorkizu
ego txit zabalduaren
go nebazan usterik
tzen dodaz.

Eta abesten dot, e
ta nor nazan be aitz
tzut zuri, ene Jaun z

Zelan abesten do
daz arri ta zur, ixillik

Zure musikaren
mundua ; aren arna
doneak arriarte ta leg
ba-doa txaramelo biz

Nire biotzak bat i
alperrik billatzen da
dot, ta alan be nire
ro ; eta deadar dagit

Ai, zelan artzen c
re musikaren matasa

Beti garbi zaindu
biziaren bizi, zeure
dozun ori.

dautzu zuri ! Za-

oi-ganga zear ! Zi-
ren bestekaldetik,
uan, zirimoltsu. A-
tara doaz azkarki.

a begiratu naiez ?
dautzula? Nok ja-
a begiak margoztu,
? Zetako artzen do-
ez ?

geiago txukundu !
itzeko egon arren ?
rekoak be ! Ez da-
? Oso berandu da
ez geiago luzatu !

, zatoz, zatoz neu-
etara batuko da, ta

ta ondarreta illun;
oztiñean, zure adats
a. Ba-dazaut ondo
dan zure oinkaden

ara, txangilla bete

Txangilla bete g
itxi naiago ba'dozu,
betasuna neure albo

Aldapa muker da
banatu ezin aiña dir
baltzetatik joango y
txori antzo, ta zapia

Zatoz, zatoz neur
bete nai ez ba-dozu.

Beste zeure jokue
tu nai izan ezkerro, z

Itxi ur-ertzean ze
gordeko dautzu-ta.
mosutu ta belarriak
beatz-gaiñetan jarrik

Zatoz, zatoz neure
ba'dozu.

Zoratu egin ba'y
neure aintzirara.

Otza da nire ain
na, ames bagako loa
ta egun bardiñak, et

Zatoz, zatoz neu
yatzu ta iltea nai.

Ez neutzun ezer
zain egon nintzan zu
begiak lo-gura ziran

sustraitik atara egizu, ni kontu-
amaitu ez dakidan, eta eskintza-
o.

rgoa ain aul izan arren, eta oso
sona, tira !, ar egin lora au eure-
, garaia bai don !

7

k, kaxkar ta mei, bere soiñeko
tzi egin ditu zuretako. Areik, ba-
o euskuen bion arteko alkarpe-
-dandalan otsak, berriz, gure as-
o-erazo.

la zure aurrean nire olerkari-go-
ene Olerkari ! Emen naukazu
zpez. Itxi eidazu bakar-bakarrik
agidan, kañaberazko txirul antze-
bete dagizun.

8

daroa olgetarako jasa, kate abe-
regegai-jantziz dotoretua, aldean
aillu orreik eragozpen bait-yakoz

urratu edo autsez ez loitzearren,
agi, eta ikerarik egiten be ez ya-

Ene oldozkuna (pentsapena) be
dot guzurretik azke ta jarei, Zu ba
kokian adimen-argia ixetu dauan e

Gaitz orotik jagon nai dot biotza
tasuna be bego beti loratan, Zu za
maren tokirik sakon ezkutuenear

Leiatsu jardungo dot gaiñera m
netan Zu azaldu ta iragarten, ba-
bearra indartzen dauan sustraia Zu

5

Lipar batez errukior zaitez nitz
dazu zure ondoan jarten, esku art
egitekoa gero amaituko dot-eta.

Nire biotzak, ikusten ez ba'zait
denik, eta nire lana azkenbako jora
ondartzarik ez dauan itxaso nekets

Udea gaur etorri yat leiora, bur
riz ; bai ta etorri dira erleak be
jauregian bertsolari.

Zure alboan, aurrez aurre, geld
da, atsaldi mutu ta gaiñezkako ba
ziaren eskintza Zuri kantetako ord

6

Abil, ez egin itxaron geiago ; a
zimeldu ta orriuldu ez dedin.

Bear bada ez don arentzat leku
txortan ; baiña omen egion, eure es

arek, ama lurreko auts osa-
n dautson jazkera orren jo-
zon guztion bizitz-jai aun-
a ez ete dautso ostuten ?

9

ua sorbalda gainean eroan
, zeure etxeko atera berta-

tiak, guztia al dauan Aren
be atzerantza begiratu, ba-

oan itzungi daroa arnasaz
zia. Ez egizu esku loiekin
jaso ! Ar soilki maitasun
utzuna !

10

u, ta zure oiñok txiro, apal
eden artzen dabe.

urtu gura dot, baiña nire
o be zure oiñak txiro, apal
eden artzen daben lezarai-

ke Zuganaiño eldu, erru-
abiltz txiro, apal ta galdu-

i bere zidorra aurkitzen,
artean Zu zoazan bakar-

II

Itxi onezkero eresi-kar
agurtz-aleak igaro ta bir-iga
tzen dozu, esan, jauretxe itx
kar orretan ? Edegi begiak, e
ez daukazula aurrean !

Lugin ta nekazariak lur l
lekuan dago Jainkoa ; arr
apurtzen dauan tokian areik
ki, autsez soiñekoa. Erantz
tu ori, ta jatsi zeure Jainkoag
tera !

Askatasun ? Nun nai doz
Ez ete dautso bere burua l
Izadiari ? Bai, guri guztioi be

Urten onezkero zeure zor
goneko lora ta intzentsu orr
jantziak loitu edo dendel ta
Zoakioz bidera, jar zaitez be
nari, ta bego izerditan zure l

I2

Zenbat dirau nire joanalo
zea !

Lenengo egun-urratzearen
munduetako basamortuetar
ken bakoetan be neure oiñat

Biderik luzeena Zugana
dozu nunbait, eta irakaspen

i lau gozo baten osotasu-

ear dau, bein eta barriro,
renera eltzeko ; kanpotiko
billi bear dau alderrai, az-
ra eldu nai ba'dau.

uztietan ibilli ziran ara ta
u esanaz: "Emen zagoz".
"Ai ! Nun baiña ?" mal-
urtzen dira, ta mundua ito
olde eutsi-eziñez.

13

tzera etorri nintzanekoa,
rik datza.

litzen joan yataz egunak ;
tu bere tonu doi-doia, ta
. Bakar-bakarrik isiaren

o edegi, aizeak oiu soilki.

ikusi, ez dot entzun aren
leunkiro entzun ditut ba-
kurtuta, bidean.

maibagea emon dot Bere
baiña ez neban kruselua
an sartzekorik. Aurkituko
z bizi naz ; baña noiz aur-

14

Nire irritsak azken bage
nire deiak ; Zuk, alan be, ez
tzen nozu beti. Eta zuzenezk
rik aide zulotzen daust bizia

Egunak joan egunak eto
emon zeustazan doe andi ta
ninduzun : zeru ta argi, ene
men ; eta onez atera nozu, eg
karren zirimoletik.

Noizik-bein berandutzen
nozik-bein itxartu ta lerrenak
billa ; baiña Zu, latz ta merg

Egunik egun, buruari uk
aul ta sendoezen arriskutik a
oso Zure ni egiten diarduzu.

15

Emen naukazu Zuri ere
onetan dago nire txoko pitiñ

Ez dot zeregiñik zure mu
zitz baldanak, melodi zentz
ez daki besterik.

Gau-erdiko eleiza illunea
ordua joterakoan, agindu eg
Maixu orri, abestera !

Urrezko jogailua (arpea
gertu daukodanean, omendu
rrera agertzeko esanaz !

16

deitu ninduen, eta nire
zan. Nire begiak ikusi da-
zun.

sna au jotea izan da ; eta

dagitzut: ez da oindiño
agur ixilla opatu dagitzu-
ik?

17

ago bakar-bakarrik, aren
burua izteko. Orixegaitik
aitik naz ainbat oarrez ta

ta aginduz, ni indarka lo-
beti, maitasuna bakarrik
e aren eskuetara emoteko.

urubage deitzen. Errazoiz

eguna, ta egiune guztiak
eko. Eta ni deitzera alpe-
rtu dira, asarre bizitan.
ago soilki, azkenean be,

18

Odeik odei gain dira pillo
Ai, maitasun ! zer dala-ta n
atean bakarrik ?

Eguerdiko joranean, jera
baiña illunpe bakar onetan
itxaropena ezik.

Arpegia ez ba'dakustazu
ten baldin ba'nozu osorik, ze
du luze euritsu oneik ?

Zeruko illuntasun urrun
lai dabilkit biotza aizetan zir
tu bage.

Ig

Mintzo ez ba'zakidaz, zu
biotza, ta neure kautan gor
goke, geldi-geldi, gaua bere i
lez, neure burua epearen ep

Goiza ba-datorke ausaz.
ta zure ago-otsa zeru guztia
latsetan (errekaztoetan).

Eta zure itzak egaz doak
re txori-abi bakotxetik, eta z
ratan lertuko dim, nire osto-

20

Lotua edegi zan egun are
dan oldozkuna (pentsamentu

tsik neukan, eta ez neban

bakarrik, ez dakit zelako
jausten yatan gainera ;
hintzan neure lo-zorrotik,
bilen usain bakan baten
sainmena gozatzen.

oiñaze minkorrez astun-
ren arnas leiatsua zirudi-

lotua ain ur neukanik,
onen biotz barrenean aren
anik !

21

e untzia itxasora ? Ordu
dataz.

n udabarria, bai ta joan
elez zamatua, zain nago

atatsuak, eta egalean, ur-
legiak argal egaztu ondo-
pirilika.

sean so ? Ez ete dozu so-
rabioka datorren abesti
a?

22

en illunbe sakonean, Zu
e, ixil ta estari, gaba bai-

zen mutu, barrandari ta zel
gandik igesi.

Gaur, goizak itxi dauz be
txoliñari jaramonik egiteke,
si da zeru oztin beti ernaiar

Basoak aterrazi dabe eur
tako ateak itxita dagoz oro.
ko bidazti bakartia.

Ene adiskide bakar, ene
daukazuz zabalik nire etxel
rrera joan, loa iduri !

23

Urten zara, gau aize-euri
de, zeure maite-txangora ? —
go etsituaren antzean—.

Ezin dot lorik egin ! Une
ta illuntasunera zorrozten o
dot ezer ikusten. Ene adiski
dea ? Esaidazu !

Zein tintazko erreka ertz
so izugarrizko esparru urriñ
illun nasia zearkaturik zati
gun, zeure bide-txorta orrela

24

Eguna urtu ba'da, txori
ba'dabe, aize nekatua maka
tal nagizu ondo itzal-mantuz

orabiatu dan lotuaren os-
uzan lez.

ezeukia joan-itzulia amai-
stu dauan bidaztiari, jan-
daroanari, indar barik eta
arriztatu egizu aren bizia,
kitsuaren estalgipean !

25

gizu iñondiko burruka ba-
an ustea sendo dodalarik.
rren, nire gogo kemenik-
a egiteko, ingira ta gerta-
n !

ada, egunaren begi neka-
a zabaltzen dozuna, esna-
z aren zentzuna barrizta-

26

an jesarri zan ; ni ez nin-
Ai, lo madarikatu a !
n. Eskuetan ekarren joa-
k otsegin eben aren eresi-

a ete dira orrela nire gau-
t bera iñoiz ikusten, aren
onikan ?

Argi ! Nun da argia ? Ixi
kar diztikor !

Emen daukazu kruselua
egaketa ? Au ete da zure zo
tzake eriotza !

Errumeskeriak atean dag
na lotara barik dagoala dirau
txura dei dagitzula, gauare

Odeitzarrak zerua estaltz
ra-zara, geratzeka. Ez daki
kin dagian au, ez dakit zer
tzen dodan onek !

Tximistearen diztira in
daust itzal sakonago bat be
itsurnustuan dabil billa, de
musikarako bidean zear.

Argi ! Ai !, nun da argia
ren sukar diztikor ! —Trum
billea dator puzka ta puzka
baltz.—Ez itxi, otoi, orduak
tu, zeure biziaz, maite-argo

Zal ta etengaitz dozuz
biotzean min dot areik apur

Ez dot gora jabetasuna
alan be, a itxarorik.

Ba-dakit ondo be zein
ondasuna dan zurea, Zu ba

k, baiña, neure etxea bezorakorra giñarrez garbi-

estaltzen nauan zapi baltsat ! Eta, alan eta guzti katzen dot.

ak, azkenbakoak nire ponire lotsakizuna. Baiña n, dardarka naukazu bilgo ez ete dan nire arrena.

29

, neure izenaren morroiun, atsedeen bage jaso darruan; eta zerurantza doan ean ezkututzen yat neure

zu orma au, eta kare-areztarte txikarrenik be geldituko arduraz galduaz doakit izatea.

30

neure maite-deira. Eta nor, jarraika datorkidana?

garo daiten, baiña ez doa

Autsa astindu daroa are
aren abots zoliak bikoiztu n

Jauna, nire "ni" kaskar
dautso ardura ezergaitik b
zure atera aregaz etorten !

31

"Atxilotua, nok kateatu

"Neure Jaunak", intzir
zur mundua iztea uste neb
aberastasunez, eta neure E
pillotu neban kutxetan. Loal
re Jaunaren oge gaiñean o
tzean, oster, neure altxorre
kitu neban neure burua".

"Atxilotua, nok urtu eba

Atxilotuak erantzun : "I
ban arreta andiaz. Mundua
ñez lilluratuko nebala nik
betasun urduritu bagean. E
neure katean, su andiz ta za
go oboa amaitu nebanean a
rik atxilo neukan neure bur

32

Mundu onetan maite nal
ni eurekaz eukiteko; baiña
re maitasunean, beste guzti
azke naukazu.

zen ni bakarrik izten, aiz-
 it; baiña egunak joan ta
 zu izten zeure burua iñok

ez dagitzudan arren, naiz-
 uki, zure maitasuna beti
 en zain.

33

a sartu ziran nire etxera,
 kerrenean be, gu ondo i-

"Zeure Jainkoaren agur-
 zuz, eta gure apaltasunak
 urki dagokion esker-ata-

esarririk, geldi ta esaneko

etan, kementsu ta asarre-
 bari nebazan indarrez bar-
 nkeri gaiztoz, Jainkoaren
 eroezala !

34

oso deitu daikezudan pi-
 bakarrik.

e guztietan oar zaikedazan
 lla bakarrik : gauza bako-

txean Zugana biur-azo, lipar
tasuna Zeuri opatu.

Nitzaz gera dedilla baka
ezkuta ezin daikedan pitintx

Nire kateetan zure naiaz
tintxoa gera dedilla bakarrik
zian burutzeko lain dodan p
sunaren katea.

35

Egizu, arren, Aita, nire
arimeak, ezeren bildur bag
dauan zeru ortan ; jakitea o
-ormetan mundua zatika apu
or baita itza egiaren sakonet
ka nekegaitzak bere besoak
oi ditu ; errazoiaren iturri g
du erkiñaren aretza goibel
mena, Zugaz batera, gero t
rai-gaillenagoetara doa...

Egizu, arren, ene Aita, jal
tan esna dedilla nire aberria

36

Nire otoia, ene Jainko, au
Jo ta zauritu nire biotzea
traia.

Eidazu kemen, neure po
roan dagidazan.

asunak arnari onurakorrik

agaitik egundo sumin-azo
oaren alizate aurrean be-

eroko kaskarkeriz goitik
ogamena.

nik, neure kemena, maite-
enderazo dagiodan.

37

ea onezkero amaira zala-
r guztiak maskal; bide zi-
nibarrak oro amaitu yata-
petzeko garaia nebala.

Zure naia nitako ez da se-
itz zarrak legor miiñetik
rriak estanda dagiste bio-
le estuak galtzen diran le-
ri bat agiri yat.

38

bakarrik ! Bein ta barriro
a', aspertu bage. Gau ta
nai-irrits enparauak, uts-
rraietaraiño.

z ostendu oi dauan lez ar-
en-zokoaren illunbean ga-
bear zaitut, Zu bakarrik !

Aize-tximist-ekaitzak, be
kea zartatzean, bake billa o
rri-naiak be zure maitasuna
dar dagi: Zu bear zaitut, Zu

39

Nire biotza gogor dago
tsi zaitez nigana errukizko e

Bizitz-eskerra gal dagik
abesti-lertze jorian.

Lanaren iskamil-zarrar
ateratzean, aruntzagoa niri
Zu, ixiltasunaren Jaun ori, z

Nire biotz eskalea okuilu
kurturik dagokenean, eratsi
ateka ta erregeri dagokion
kautan.

Gurariak auts ta iruzu
tzean, erdu Zu, Begirale g
dirdiraz

40

Epe luzea, one Jainko, e
legorrean ! Odaiertza billoiz
leunenaren lurrun meerenik
part urriñenaren erraztenik

Nai baldin ba'dozu, bial
min bizia, zurbil ta eriozko
alderik aide zeure tximistaz

, zeurera dei egiozu dana,
 ntzen dauan bero ixil oni;
 erre daroatson bero izuga-

makur dedilla nigana, ai-
 naren begirakune negartia

41

Maite ? Zergaitik gorde oi
 en atzetik, illunetan? Bul-
 de autsez betean zear, iñor
 lakit bakarrik zenbat den-
 kaiten, nekatuta, Zuretzak
 artzen daustiez, banan-
 dabilztzanak, eta uts-utsik
 .

eguerdi. Illun-abarra, ta
 laz begiak itzalean. Gizon-
 n, so nagie irribarreka, ta
 ni. Ezarrita nago neskatx
 gona-mendela. Eta zer nai
 ak erasten dodaz ixilki.

autsiet Zure zain nagoala,
 indu daustazula-ta ? Nire
 uskit nire kaskartasun au
 n maite-erakutsi bakarra ?
 zen nauan arrokeri onek,
 an !

eruan ditut begiak, eta a-
 en argitasun bat-batekoaz.

Milla zuzi dizdizka, urrezko
zure burdi gain, eta bidez da
begira zelan jasten zarean ze
lan jasoten nozun autsetik, z
zun zeure alboan eskaletxo
aizetan ezkerre zuriak lez, p
dardar dagian kaskar au.

Baiña joanez doa aldia, t
ren txirringa-otsak ez dira e
ta ona ibildeunean, dardarit
artean ! Zu zara bakar-baka
bear dozuna, mutu ta miling
al naz soilki itxaron ta negar,
biotza eralgi bear dodana ?

42

Egunantzean, marmar eg
soratuko gintzazala bakarrik,
re azken eta elbururik bage
munduan ezer jakingo.

Ertzik bako itxaso zear, s
aurrean zurturik, ene abestia
ren eresi-soiñuak, olatuak ba
tasunetik azke ta jarei.

Ez ete da oraindik ordua
oindiño ? Begira, illunabarra
ra, ta itzaliz dean argian, itxa
tara datoz etorri.

Noz askatuko dira txiko
sarkaldeko azken-printza idu
duko ?

43

z neban egun batean zan.
 eskatzeke, nire biotzean,
 ene Errege ori ; eta zeure
 atza ipiñi zenduan nire bi-
 eskorretan.

ustekabeen, autsetan sa-
 rratz eta guzti gero, neure
 ko poz-atsekabeen oroitza-

guinkor, lurrera egotzi nire
 neure jostaillu-gelan beiño-
 otsak, berberak dira orain
 gienak.

44

z: itzala argiaren atzetik
 k udearen oinkadak segi-
 de-ertzean itxaron.

barriak dakarrezan mezu-
 gurka daukadaz, ta aringa
 ozez pilpilka nik barruan
 aren arnasa bait-yat atse-

zera, neure ate-ondoan ja-
 itxien uste dodalarik, ziur
 dan une (momentu) zorion-

Bitartean, barre dagit eta
rrean. Bitartean, eguratsa (ai
usaiñez beteten dago.

45

Ez al dozuez entzun aren
dator A, ba-dator, beti dator.

Zapart eta adin bakotxea
tietan A ba-dator, ba-dator, b

Kantarik asko abestu ta
baiña beti iñoen au: A ba-d
dator.

Jorrail eguzkitsuko egun
bide-zadorretik, ba-dator A,

Garagarrilleko gauen illu
deien burdi trumoitsu gaiñea
tor, beti dator.

Nire kezkaz kezka, Aren
sakatzen daustienak, eta Are
tatua da niri poza dirdiz bizit

46

Ez dakit noiztik zagozan r
eguzki ta zure izarrak ezin z
dik gorde betiko.

Zenbat goiz ta gabaz entzu
otsak ! Zenbatetan sartu dar
biotzera, aopean dei dagistala

ik, nire bizia zoroeko sa-
ardarti batek astindu da-

eldu izan ba'litzat, nun-
re betarte eztiaren ez da-

7

rtu yat gaua. Bildur naz
ez, goizaldiaz batera, ene
nekez loak artuta gera-
egiozue galazo, itxi zabal

riko ez ba'nindue, ez na-
a, ai itxartuko ez ba'nin-
suak be, eta are gitxiago
k goiz-argitzearen naspil
zar, nire Jauna oartzeke

uts biurtzeko Aren igur-
ana ! Ai, nire begi itxiak,
edegiko litzakezanak, A
rean, amets antzera, ene

begi aurrean, len argi ta
urratetik betorkit niri le-
re neure baitara itzultzea
biurtzea !

Ixiltasunaren goiz-itxaso
tan ausi zan. Pozaren lorak
altxor bat ixuri zan odei za
gu bizkor giñoazen geure
teke.

Ez gendun abesten geur
jostaketan jardun ; basaur
ez saltzeko, ez erosteko ; ez
bar, ezta gelditu be arnas a
go giñoazen, orduekin.

Gingara zan eguzkia, ta
egioen alkarri gerizpean ; o
egaztu ziran eguerdi galdatu
nianoaren itzalpean loak e
kia. Eta etzun nintzan ni be
putz armindua bedar gaiñea

Lagunak irainkor ta na
duen ; eta, buruak zut, atze
aurrera joan ziran Ieiatsu,
tsuan galdurik. Zelai ta mu
neko eskualde arrotzak igar

Zurea bedi dedu ta ome
rrez zoazan taldetzar amaig
ka ta akarrak zirikatu nino
nik tautik ez ; naikoa nebar
sun pozkorraren lezan galdu
rionaren gerizpean nasaiki.

Eguzkiak dotore jantziril
kea geldiro zabaldu zan niro

tuaz, itzal-kantuzko ba-
neban gogamena, bape

tzean, nire begi edegiak
nire loa zeure irribarrean
dea luze neketsu zala, ta
ainbeste liskar ta burru-

9

t jatsi ta neure txabolako

, zurkulu baten abeska,
umena lilluratu eutzun
eure txabolako atera eto-

kazuz aretoan, orduz or-
Baiña asibarri onen kopla
ez jo zinduzan ; bere me-
unduko musika andian

t lora bat zenkarrela, ta
oan lotu ziñan.

0

skean, baserrirako bidez,
mes lerden lez, tirriñera
k, sor ta lor, galde nen-
te zan erregeen Erregea.

Zeruraiño egaztu zan ni
tu yatazala uste izan neba.
Eta beingoango eskupeko
autsean ixuritako ondasun

Burdi apaiña ondoan lo
duzun, eta jatsi ziñan irri
zitz-zoruna gain nebala, ni
tzera, Zuk zeure eskumea l
naz: "Emon daikedazu zer

A !, zure erregetasunari
keko bati eskatu ! Lotsaren
ni, zer egin ez nenkialaril
neure zakutik astiro atarari

Baiña nire ustebako zu
rrean urrezko ale bat aurki
re zakutoa zelaian ustu neba
mingotsa, nintzan guztia
biotz euki ez nabelako !

51

Illundu da. Amaitua gure
ko azken-arrotza eldu zala
zoko ateak oro zarraturik eg
eban Erregea etorriko zala
esan gendun: "Ezin daitek

Atean jo ebela, begitand
izango zalakoan gu. Eta, a
(amataurik) lotara joan gin
tek au esan eban: "Erreger
guk, barrez: "Ez, aizea doz

gauaren zurbiltasunean.
 udi yakun, geure lo-itxa-
 r egin eban ta ormak ku-
 rik. Norbaitek esan eban
 oraindik erdilo, jardetsi
 lia bide da".

tanborra jo ebenean. Eta
 bizkor !" Bildur-ikaraz la-
 n eskuakaz. Nor-edo-nok
 rrifia !" Eta jagi giñean,
 rin !"

baiña ta zuziak, eta lora-
 ulkia ? Au lotsari ! Au lo-
 etoa ? Nun dindil-apain-
 eban : "Zetarako alaka
 utsik, sar egizue zeuen

gie marraskilluak ! Gure
 ege etorri yaku gau sako-
 tximistak dardarazten da-
 etxo zarpailla ta zabaldu
 rrizko gure Errege, bat-
 erasoan !

52

oazun larrosa-mordoa es-
 baiña ez neban ortarako
 in egon nintzan, eta joan
 a-puska batzuk eskuratu
 rean, goiz-zabaltzen orri-
 nenbillan.

Ai !, ta zer idoro dot? Z
geratzen ete yat ? Ez lora, e
tzi, zure ezpata izukorra s
dizditsu, tximista baizen ast

Goiz-argi barria leiotik s
rraiatzen da. Lon-txoriak
aurkitu zendun, emakum
usainki, ez atxon-bonbilla
baiño !

Gogarketan galtzen naz
au gai dodala. Ez dakit ber
gal bait-naz, lotsa nozu ber
tzen, a neure bular gain es
zure emoi au, oiñazezko ka
eroango dot.

Gaurganik ez naz mund
go, eta Zu izango zara gara
tietan. Erio Zuk emon daus
re bizi az koroatuko dot. En
tea, ene lokarriak ebagitek
munduan ezeren bildur !

Ut nigandik, gaurgero,
Ene biotzaren Jaun, ez do
go, ezta etsi-etsia zurkulue
aurrerantzean ez naz lotso
Zeure ezpatea emon daus
Asago nigandik andrakil-ap

Zure esku-muturrekoa
ta milla kolorezko bitxiz z

re ezpata, bere tximist-
ainko-egaztiaren ego za-
korri saminduan ezti ta

o bizi sorgorraren azken
riotz-zartada benetako-
ugar garbiaren antzera,
n eguneroko loi-orbana

ba bai eder, izarrez biz-
ostotsaren Jauna, gain-
giña dago, ta bildurgarri
benarentzat !

4

eskatu; ezta, ez neutzun
rira esan. Eta agur egin
nintzan, ezer esateke.

potzu aldamenean, zuga-
ren usgunean. Etxeetara
k, basazko pegar baltziz-
didar egin eusten: "Erdu
-ta !" Baiña ni nagi luza-
n utsaletan galdua.

re oinkaden irrista, eldu
duzun eta goibel zeunka-
meez esan zeustan, ixil-
ai dala bidazti gaixoa !"

tzan neure amesetik, eta
ota neutzun esku barru
alkar jo eben gure buru

gain, kukua kantari gerizp
bla-loraen usaiña etorren b

Izenagaitik itandu zeust
egiaz, nik zer egin neban Z
Baiña nik Zuri uraz egarri
gora ekartea, ene biotzean
bere gozo-leunez inguratu

Joan da goiza, kantuz o
din, nimaren orriak zurm
jesarririk, oldoztu ta oldoz

55

Oraindiñokarren bizi ba
giak oindiño logalez izten y

Ez al dakizu lorea ern
arantzartean? Iratzar, ira
perrik txautzen itxi !

An bidaxka arkoskorts
garbi soillean, nire adiskia
rrita. Ez egizu atzipetu za
tzar !

Zer zerua arnas estu t
diko txingarrean? Zer ira
edatu ba'dagi bere estalgi

Ez dozu nabaritzen po
kontasunean ? Ez ete da
oinkada bakotxean, atsel
ñean ?

56

poza niregan ! Zelan Zu ni-
 tien Jaun ! : ni ezpa-nintz,

gun antzera naukazu Zuk ;
 dagoz, tai bage, fire bio-
 be atsartzen eta asazka-

en Errege, ain ederto jan-
 ite-mindua. Origaitik gal-
 roz zeure maitalearen mai-
 en zaitue, bi-bion bat-egite

57

ndu beteko argi, begiak
 atzen dozen argi !

ian argiak, ene maite, ni-
 a zauritzen dabezan, ene
 en ariak ! Zerua dedegi ta
 a barre-irriaren gozoa lur

soz zabaltzen dabez euren
 i gandorretan, lili ta jaz-

urtzen da argia odei bako-
 ko arri-pitxitan ixuri.

e, barbailla barri bat doa,
 n zera. Zeru-ibaiak ausi di-
 dirdir-isla, poz ezinbeste-

58

Alaitasunak oro batu daite
sian : lurrari bedarraren gei
gaillenazoten dautson poztas
ta bikotz, mundu zabal zea
na ; ekaitzak, bere barre-a
itxartu ta dardaratuz, barrura
narena ; oiñazezko lotu edo
malkotan jarten dana ; dau
dauan poza ; ezer ez dakian

59

Bai, ba-dakit, ene maite
osto gaiñez jauzi (saltu) dag
zeruan barruna dabiltzan od
kia iku otzillez leuntzen dau
au ; ba-dakit, guzti au, zur
ez da.

Goizeko argi au, begiak a
ezta besterik Zuk nire arima
edo mandatua baiño. Zuk ni
arpegia or zeru-gingatik, zur
gie, ene begietara, ta zure
tinkatzen dira.

60

Mundu guztiko ondartzet
Muga bako zeru zabala bare

iru bageko ta urduri, in-
r. Lurralde guztietako on-
umeak, zarataka ta dan-

ak egiten dabez batzuk,
etan daragoioe beste ba-
gor bat, ta itxas zabal sa-
ibarretsu. Aurtxoak mun-
jolastu oi dira.

area atondu ta edatzen.
ratu oi da ta saleroslaria
1 li ; umetxoak, bitartean,
eskuratzen dabez, ta gero
dabe ondasun ezkuturik
k edatzen, zabaltzen.

ba'dadi oi u-algaraz, on-
a jarten da, erdi-laru. Ola-
oako leloak kanta oi dau-
a kulunka-kulunka bai'le-
jolaska, ta ondarraren ez-

ondartzetan batzen dira
a dabil biderik ez dauan
ador bageko itxasoan on-
eriotza, ta alan be umeak

artzetan batzen dira, jai an-
.

6i

ndik datorren umearen be-
dabilen loa ? Bai. Diño-

nez maitagarrien baserrian bi
teko itzalpean, ipurtargiz er
ta, zoragarritzko lili-pinpin bi
andik bide dator, aurtxoaren
ezartera.

Ba al daki iñok nun jaic
aren ezpanetan egazka dab
Bai. Esan oi danez, udazke
amesti batean, illargi barria
teak, iges joian odei baten
sor erazo eban, nunbait, um
tan egazka dabillen irriño ez

Ba al daki norbaitek nu
orrenbeste urtez, umetxoar
tzen dan barri-samur gozo
ren amak, neskato zala, mai
ixillez igurtzi oi eban biotz
txoetan loratu dan barri-sam
bait.

62

Kolorezko panpiñak daka
me, orduantxe kontura.t;. n
ainbeste margo-litsez ura ta
tik margoztuten diran ainb
panpifiak damotzudazanean

Zuk dantzatzeko abeste
duan igarten dot nik orrie
ainbat musika, ta zergaitik
biotz sorgorreraiño olatu-s
dantzatzeko abesten dautzu

nik gozokiz asetzean, or-
 ergaitik dagon ainbeste ezti
 gaitik astuntzen diran iga-
 ta ezkotasun gozoz... zure
 iz asetzean.

ene maite, zuk barre egin
 akhoa dan goiz-begi-argian
 itasuna, eta udako aizeak
 iña... zuri mosu emotean,
 ri eragiteko.

63

adiskideak ekarri dausta-
 etxeetan leku egin daus-
 zu asago neukana ta eza-

otza, aterpe ekandua izte-
 goala aztu egiten yat, an-
 zareala.

ontan naiz bestean, Zuk
 n, Zu zerori zara nire bizi-
 den barik nire biotza poz-
 unari lotzen dautsazuna.

ta eltzen gareanean, ezta
 rotz, ate bat bera ez dago
 , eskatzen dautzudan au:
 ez dagidala nik egundo be
 tik datorkidan poztasuna !

Ibai añutsu ertzez, bedi
neutson: "Nora oa, neskat
pean donala ? Illun bakari
Emoidan argi ori !" Amen ba
erdian arpegira so, ta au e
osertzean, egun-argia iltera o
gontzia uretara botaten etor
begira gelditu nintzan ni be
rrik, kruseluko argiñoa bai
ran, zelan joian begira.

Gain etorren gauaren ixil
tson: "Zure argiak, neskat
nak. Nora oa kruselu orrekir
kan nire etxea. Emoidan
arreak nire arpegiraiño jaso
par batez: "Zeruari", ots a
argontzia eskintzera etorri
gunean alperrik dirdir egia
ratu nintzan.

Gauerdiko baltztasun i
neutson: "Zeren billa abila
eure biotz-ur daukan-eta ?
nire etxea. Emoidan argi or
apur batean, eta gero, zor
illuntasunean. "Argontzier
eban, "ekarri dot nik neure
tu nintzako ni, aren argiñ
zelan galtzen zan argien art

65

nai dozu Zuk, ene Jainko,
izitz-txoletik? Eder yatzu,
re begiz ikuskatzea ; edo-ta
ene belarri-atarietan zeure
a ?

ak euntzen ditu nire goga-
k ozenagotzen. Emoten zaia-
ta gero nigan nabari dozu

66

e gitxituzkoan, beti neure
zan zana ; goizeko argitan
barraiatu ez ebazana, Zu-
o, neure azkenengo kantat-
bai'litzan.

ga eben, baiña ezin euren
enak be alperrik euki izan
koiak.

rialde oroz, biotz muiñean
izia, aren ingurumari, jagi
a argal.

te, lo ta amets, bera izan
be, soil ta banazean bizi

e atera eldu ziran gizonak,
a biurtu ziran.

n eutson iñok bekoz beko
ean ditzaro zure ziñezko

Zeru ta abi zara, batera.

Emen abian, ene eder, zu
rez, margoz ta musikaz estu

Or dator goiza, urre-otzar
llik koroatzeko ederrezko lora

Or dator illunabarra, arta
ko zelai bakartietako bidexka
zear ! Bake-edari ozkirria d
rrean, atsedenaren sartalde-i

Baiña zeru amaigea edat
tan arimea egaztu dadin, ar
da jabe ta erregin. An ezta
itxura ez margo, ezta sekula
tautik !

Zure .eguzki-izpia, beso
yatort, eta neure atean damo
rakoan, neure negar-antsiz e
tzuz oiñetara, bai neure intzin
ñiko odeiak.

Maitez zauritua ta alaik
odeizko mantuz inguratzen d
tua, ta bat-banatu ezin alea
milla kolorez margoztu.

Ain leun, gozo, samur ne
baita, Zuk, belatz ta kutsug
laxe estal dagikezu zurizko c
rizpe erostariakaz.

9

gon dabillen bizi-erreka,
be, ta dantzan daragoio

part dagian bizi berbera
edar izpietan, osto ta lo-
an era antzera dabillena

neak, gora ta beera, jaio-
n dauan bizia bera.

ni-mundu onen ikutu go-
nabari dot ; eta arrokeriz
ztien bizi-taupadak une
ntzari ikusiaz.

0

kin poztutea ? poztasun
iro kulunkatua, galdua,

za guztiak aspertu bage,
; ez da indarrik arei eus-
z malda-beera.

orren neurkerara, urte-
rri dantza zoroan ; kolo-
ak ur-jausi azkenbagean
non, ta unero il, amairik
sun onen gaiñera.

Illunkeran, joateko diñ
na joranez dago uraren m
bil iñortxo be kalezar bakar
eta ibaian olatuak dardar,

Ez dakit itzuliko naza
tope egingo dodan. Ubidea
bateltxo barruan, bere zin

75

Emon oi daustazuzan l
tsiak gure bearrian guztia
be, Zugana biurtzen dira tr

Ibaiak, zelai-alor ta base
go lana osotzen dau ; baiñ
koa Zugana doa, suge idur

Loreak bere usainkiz eg
baiña aren atzenengo morr
Zuri eskintzea dau.

Zurekiko gurketak ez d
rotzen.

Olerkariaren itzak dam
oneik gura daben zentzur
zentzuna Zugana doa.

76

Egunetik egunera, ene l
tu dagiketzut nik aurrez au

z aurre, mundu guztien

, ixil ta bakarti, nik biotz
 ekoz beko ?

dirakian mundu beartsu
 abillen lagun artean, au-
 zaitut ?

e egikizuna amaitu dadi-
 bakar jadanik eta mutu,
 te dautzut ?

77

ortzen zaitut, ta banazean
 t ezagutzen, eta Zugana
 begiratzen zaitut, eta zu-
 zu. Zure eskua ez dot artu

ta neure deitzen zarean
 biotz albo Zu besarkatze-
 rdutera.

naien artean ; baiña arei
 giten, ezta areikaz neure
 neure guztia Zeugaz erdi-

ekabean, ez nago gizona-
 o. Bildurti nozu bizia emo-
 neure burua bizitzako ur

81

Nik bai egun nagi asko
 rrik galdutako aldiagaitik
 izan da, Jauna, bein edo
 euki, unero, nire bizia zeur

Gauzen biotzean gorde
 aziak pinport biurtuaz, eta
 rak arnari.

Ni lo nengoan, abaildu
 eta ezer ez nengiala uste n
 zean, eta lora arrigarritz be
 re baratza.

82

Aldia, ene Jainko, mug
 tan. Nok zenbatuko ete zur

Gauak eta egunak ba
 gero zimel, loren antzera
 roten.

Zure eun-urteak ba-da
 laiko loratxoa osoagoturik.

Baiña guk ezin dagike
 eta geure abagunetara bu
 roegiak gara berandu eltze

Eta taiu orretan, aldia
 minkor samar eskatzen d
 emon diardudan bitarte
 orrela, eskintza bat bera b

Arrastian, arin-zur na
 ez ete daukadan bildurre
 naz, sasoiz, tertzioz.

33

a egingo dautzut nik zeu-
ze-malkoz egin be.

tu ebezan zure oiñetako
aiña, zeure bularrerako

ugandik datoz, eta zuk
zeure aldarte ta gogora.
dot bakar-bakarrik, eta
nean, zuk zeure eskerrez

34

u-bearraren arantzak zu-
zenbatu ezin aiña itxura
eru amaigean.

bait gau-izarrak ixil begi-
arrillaren itzal euritsuan
urtzen dana.

uza guztien gaiñez eda-
ta egin-leian, giza-sukal-
etan sartzen dana ; nire
l zipristiñetan dariona.

35

n jaunaren gudaletxetik
endu ete eben euren inda-
en babeski ta iskilluak ?

<i>Orriuldu</i> - deshojar	<i>T</i>
<i>Otzara</i> - cesto	<i>T</i>
<i>Padar</i> - ermitaño	<i>T</i>
<i>Padura</i> - marisma	<i>T</i>
<i>Pirilika</i> - dando vueltas	<i>U</i>
<i>Saldo</i> - grupo	<i>U</i>
<i>Soildu</i> - ponerse calvo	<i>U</i>
<i>Suil</i> - abandonado	<i>U</i>
<i>Tilinga</i> - cilumpio	<i>Z</i>
<i>Txanpaka</i> indi zugazño	<i>Z</i>
<i>Txaramelo</i> - remolino de viento	<i>Z</i>

BIDEA

	Orri- aldia
...	5
.....	11
...	12
...	13
...	14
...	15
...	16
...	17
...	18
...	19
...	20
...	•.. 21
...	... 21
...	•.. 22
...	•.. 23
...	... 24
...	•.. 25
...	•.. 26
...	•.. 28
...	29
...	30
...	31
...	32
...	33
...	•.. 34
...	... 35

Nagusitasuna	
Gizontxoa	
Amabiak	
Idazlea	
Karteru txarra	
Gizurena	
Atzena	
Deiez	
Lenengo jazmiñak	
Pikondoa	
Onespen	
Bezuza	
Nire leloa	
Ume aingerua	
Azkenengo egiunea	
BARATZE-ZAIÑA	
LIRIKU ESKINTZA... ..	
Iztegitxoa	